

СТЕНОГРАФСКИ БЕЛЕШКИ
од Седмото продолжение на 45-тата седница на
Собранието на Република Македонија, одржана
на 13. 01.2004 година

Седницата се одржа во салата за седници на Собранието на Република Македонија со почеток во 11,00 часот.

Седницата ја отвори и со неа претседаваше г-динот Љупчо Јордановски, претседател на Собранието.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Продолжуваме со работа по 45-та седница.

Пратениците Трифун Костовски, Ристо Пеовски, Љупчо Ѓеорѓиевски, Петар Наумовски, Ганка Самоиловска - Цветанова, Никола Груевски, Љубе Бошковски, Али Ахмети и Ангелка Пеова Лауренчиќ, ме известија дека од оправдани причини не можат да присуствуваат на седницата.

Продолжуваме со претрес по предлогот за донесување на закон за изградба на објекти.

За процедурално се јавува г-динот Коце Трајановски.

КОЦЕ ТРАЈАНОВСКИ:

Целта ми е следната. Со оглед на тоа што има сообраќајка на Плетвар и голем број пратеници од Прилеп, Битола и Ресен не можат да пристигнат на почетокот на оваа седница, мислам дека за еден час ќе дојдат. И со оглед на тоа што има Комисија за образование која сега ќе заседава, а и за дополнителни консултации на пратеничката група, со оглед на тоа што имаме дискутантанти по оваа точка, барам пауза од 1 час.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Јас не можам да ја дозволам таа пауза од 1 час, затоа што ние можеме да ја извршиме дискусијата, а ако нема кворум, тогаш ќе ја имаме таа пауза. Бидејќи еден час ви е премногу давам пауза од 15 минути.

По паузата седницата продолжи со работа во 11,30 часот.

Продолжуваме со претрес на Законот за изградба на објекти.

Збор има пратеникот Томе Тромбев, а нека се подготви пратеникот Љубисав Иванов - Синго.

ТОМЕ ТРОМБЕВ:

Почитуван претседателе, почитувани претставници на Влада, Драги колешки и колеги,

Јас ќе се обврзам да држам во време за колегите од ВМРО ДПМНЕ да пристигнат и уште на почетокот на мојата дискусија, јас би сакал јавно да се заблагодарам на колегите кои вчера упатија комплименти во однос на работењето на Комисијата. Меѓутоа, би сакал и некои напомени да кажам во однос на вчерашните дискусии. Имено г-динот Каме Петров, кажа дека овој закон ќе оди во две фази и јас би кажал ставот на Комисијата беше, овој закон да оди во нормална процедура, имено, во три фази.

Во однос на забелешката на г-динот Балковски јас еве јавно се обврзувам и тоа е веќе договорено дека пред Нацрт фазата на законот ние ќе направиме како комисија јавна расправа во однос на двата закона се со цел да добиеме подобри закони во интерес на граѓаните на Република Македонија Меѓутоа, да преминам на темата денес го имаме законот за изградба на објекти и моментално во сила е стариот закон, одамна надживеан и анахрон закон за градба на инвестициони објекти, кој датира од почетокот на 90-тите години, кои што благо речено воопшто не коенцидира со актуелните општествени односи.

Оценка е дека денеска се применува само од формална гледна точка при постапката за одобрение за градење и употреба и кога ќе затреба од по некој инспектор и дека произведува редица проблеми и нелогичности.

Покрај тоа, денеска може да се произведе, увезе од странство и продаде и гради било кој градежен производ со сомнителен и непознат квалитет, со крајно нејасни последици за безбедноста и сигурноста на објектите. Проверката на квалитетот може евентуално да се изврши по, а не и пред увозот, а најчесто е доволен атестот за декалпираниот квалитет. Техничките прописи, правилници, стандарди, за одредени стопански гранки се едно од мерилата со кој се оценува степенот на техничко технолошката развиеност на одделни земји. не е случајност што токму најразвиените земји во светот САД, Јапонија, Велика Британија, Франција, Германија, имаат најразвиена стандардизација и технички прописи, затоа што стандардизацијата освен што е доказ за економската и техничко технолошката супериорност, на развиените земји, може да претставува силно средство за заштита на сопствените национални интереси за сопственото квалитетно производство и

производни капацитети, без оглед на големината и економската моќ на таа земја, макар само во стопанската гранка во кои таа е компетентна и конкурентна.

Во контекст на внатрешниот пазар на ЕУ бариерите за слободно движење на градежните производи делуваа рестриктивно врз развојот на овој сектор во земјите членки. Овие бариери се однесуваат конкретно на разликите на националните мерки за технички спецификации за производство на градежни материјали, фабрики и опрема, атестирање за усогласување на техничките барања за производи и работи и влијанието на градежните работи и материјали врз безбедноста, здравјето и благосостојбата.

Со цел да се надминат овие потешкотии белата книга од 1985 година, за комплетирање на внатрешниот пазар како еден од своите приоритети го постави одстранувањето на техничките бариери во градежниот сектор.

Оттука, хармонизацијата на техничките сертификации и прописи започна во 1988 година, со усвојување на директивата 89 106 или по позната како директива за градежните производи, заснована на новиот пристап зацртан во резолуцијата од мај 1985 година. Директивата ги постави потребните мерки за отстранување на бариерите за слободно движење на производи со поставување на основни барања кои главно се однесуваат на безбедноста и здравјето кои се применливи за градежните работи воопшто, а не само за градежните производи. Директивата исто така, дава детали за процедурите за добивање атести за производите.

Покрај ова, треба да ја напоменеме и директивата 92 57 за обезбедување на минимална безбедност во градилиште, која делумно треба да се имплементира во овој закон, а поголемиот дел во Законот за заштита при работа.

Уште пред повеќе од 10 години, беше очигледно дека иднината е во усогласувањето со Европската регулатива и стандарди. Европа се обедини не само формално, туку пред се во свеста на сопствените граѓани. Кај нас веднаш по осамостојувањето на Република Македонија со Уставниот закон се преземени покрај останатите закони и подзаконски акти и тн., од Законодавно-правната област и не се спротивни на Уставот на Република Македонија и сите технички прописи, правилници, стандарди, од поранешна Југославија.

Денеска во Македонија владее крајно недозволена состојба. При проектирањето и градењето се применуваат паралелно и старите југословенски и европски прописи и стандарди. Законот за градба е основен закон кој треба да ги регулира сите прашања од областа на изградбата низ сите фази од идеја до реализација, пред се од областа на јавниот интерес. Но тргнувајќи од постапката за

општеството како множество на правилно насочени н о и заштитени индивидуални граѓански постапки и интереси и до максимум ќе ја упрости претходната постапка. Надлежноста за донесување технички прописи, правилници и стандарди за градежните производи во периодот на нивното подготвување треба да се пренесе во соодветното министерство. Постоечкото биро за стандардизација, сертификација и метрологија не може ни оперативно да ја реализира оваа комплексна и оценувам, многу обемна задача. Она што е досега пропуштено мора да се надомести, но мора да се има предвид дека Македонија мора да има своја стандардизација, без оглед на нејзината големина и економска моќ. Народски речено и мала свадба и голема свадба бараат иста музика. Едноставно речено стандардите можат да се преземат и од Европа, или од развиените земји, но однапред треба да се знае какви критериуми и во кој рок треба да исполни одделна стопанска гранка, а што патем не очекува како последица или корист.

А сега ќе кажам за самиот предлог за донесување на закон. Во однос на децентрализацијата иста е ситуацијата што ја опишав во Законот за просторно и урбанистичко планирање. Системски погрешна децентрализација на надлежностите за издавање одобрение на градба и инспекциски надзор, поделба на објектите од важност за државата за кои сите ингеренции се централната власт и оние од локално значење што преоѓаат во локално ниво. Со ова решение се внесува хаос во ресорот и во просторот кој ќе продуцира несогледливи негативни последици. Имено, делбата се врши територијално во парцели според непрецизен список кој секогаш ќе може да се толкува различно. Се дуплираат сите органи во локалната и во централната власт, а се оневозможува ниту едната ниту другата да ја контролира и хармонизира интегралната територија. Локалната самоуправа издава одобрение за градење за многу мал број објекти според опишаните карактеристики на самите објекти. На овој начин наместо децентрализација и давање на поголеми ингеренции на локалната самоуправа, повторно Министерството ќе биде оптоварено со издавање на одобрение во голем број. И повторно да повторам објектите кои се наведени во предлогот за донесување на закон за просторно и урбанистичко планирање, а кои се од значење на државата, треба да се редуцираат и прецизираат и овој член по мое мислење, треба да се воведат во овој закон.

Потребно е поголемо поврзување со другите закони и идни законски проекти. Во идниот закон за премер и катастар и запишување на права на недвижности, поради влијанието на несреденоста на земјишните книги, а особено со идниот закон за општа управна постапка, каде што треба да се регулира постапката и роковите за

издавање на различни согласности, мислења и други акти со кои рокови ќе се смета за позитивен одговор.

Во Главата I основни одредби со основни поими, сметам дека некој од изразите не се доволно јасни, а исто така, нема дефиниции за многу важни поими кои се употребуваат во Законот, или е потребно додавање на нови како подготвителни работи, геодетски протокол, градилиште, одржување гарантен рок, градежен производ, техничка спецификација итн.

И покрај тоа што се декларативно имплементирани дефинициите за основните барања од директивата 89 106, во однос на тоа што се уредува со овој закон, сметам дека недостасуваат прашања кои се поврзани со истата директива 89 106 како што се техничките својства, употребливоста и прометот на градежните производи. Производи кои ќе се користат во градежните работи и нивно пуштање на пазар, нивно атестирање, овластени лаборатории, овластени тела за инспекции, издавање сертификати на производите, еропско техничко одобрување за одредени производи и друго.

Бидејќи оваа директива содржи некои специфичности, кои се пропишани само за градежните производи и не се наоѓаат ниту во било која друга директива од новиот приод, битно е тие специфични одредби да се вградат во овој закон, одека за генералните определби ќе вачи Законот за стандардизација, сертификација и метрологија.

Мислам дека оваа материја не смее да остане да се регулира со друг посебен закон, туку со овој закон, или во рамки на истиот закон преку правилник од типот на градежна регулатива и по познато како билдинг регулејшен како што има во многу други земји во светот. Законот се однесува најмногу за објекти од високо градбата додека другите типови на градба сосема малку се спомнуваат и обработуваат.

Во Глава II учесници во изградбата, не треба да се прави исклучок дефиниран со згради иза свои потреби и потребите на членови на семејството. И тој треба да биде лиценциран, или со овластување. Зарем кога ќе градиме за себе или проектираме ќе треба да прифатиме неквалитет. Треба да се задолжи изведувачот на видно место да постави табла пред градилиштето со генералии од дозволата за градба, сите учесници во процесот и рокот на градба.

Во однос на проектантот, изведувачот, стручниот надзор, потребно е да се уреди случајот кога во проектирање се вклучени повеќе проектанти, или кога на градилиште се присутни повеќе изведувачи, или кога на еден објект се изведуваат повеќе различни видови на работа и кога е потребно вршење на стручен надзор од

страна на повеќе инжењери од различни струки со дефинирање на тн., главен и одговорен проектант, главен инжењер на градилиште, главен надзорен инжењер. Потребно е да се внесат одредбите за нивната одговорност, односно обврски и задачи.

Во однос на ревиентот потребно е прецизно дефинирање на неговата одговорност во однос на проектот, или дел од проектот кој го прегледал и дал позитивен извештај. Општо за сите учесници неопходно е да се прошират потребните услови кои треба да ги исполнат во однос на бројот на вработени, потребниот професионален кадар, просторни услови, опрема, механизација и друго.

Во Главата III проектна документација, по прецозно треба да се дефинираат поедините фази на техничка документација или проектна документација. Особено е важно дефинирањето на изведбен проект во кој ќе се внесат сите измени и дополнување на станот во текот на изградбата, па така ќе стане проект на изведена состојба кој ќе биде и основа за извршување на технички преглед. Детално треба да се анализира листата на потребната проектна документација, за објектите од значење за државата, бидејќи недостасуваат проект за сеизмичка стабилност на објектот и многу други проекти.

Во ова Глава недостасуваат одредби во однос на чувањето на техничката документација. Главниот проект заедно со одобрението за градење треба трајно да го чува надлежниот орган кој го издал одобрението, како и инвеститорот, односно неговиот правен наследник, а проектот за изведена состојба трајно треба да го чува инвеститорот, односно неговиот правен наследник за цело време на постоење на објектот. Потребно е да се внесат одредби за означување и уредување на техничката документација во однос на името на Проектантот, фирмата регистрирана за проектирање, името на објектот, името на инвеститорот, датумот на изработка на материјалот и начинот на изработка и друго. Сите овие услов, начини, и содржини на проектната документација треба да ги пропише министерот со посебен подзаконски акт.

Во Главата IV ревизија на проектна документација, со само еден член треба да се дополни со проверка во однос на заштита од бучава, заштеда на енергија и топлинска заштита. Министерот со посебен подзаконски акт треба да ја пропише содржината, начинот и обемот на ревизија на проектната документација, начинот и значењето на заверката на контролираниот проект од страна на ревидентот, начинот на пресметување на надокнада за извршената рвизија, како и листа на објекти односно работни за кои ревизијата е обврзувачка.

Во оваа Глава треба да се вклучат и одредби за носификација на проектите кои се изработени според странски прописи и стандарди кои треба да вклучат кој ја врши носификацијата, постапката, содржината на извештајот и потврдата за носификација.

Во Главата V одобрение за градење. Во рокот од 7 дена за издавање на одобрението за градење е премногу краток и нереален. Наместо овој краток рок предлагам да стои 30 дена за кој период е реално да се разгледа приложената документација, да се спроведе постапката за известување на јавноста, постапка која целосно недостасува во Предлог законот, како и да се изврши теренска посета ако е потребно.

Одговорноста на инвеститорот сам да ги набавува сите мислења и согласности од надлежните органи и институции предвидени со овој и друг закон и прописи е во спротивност со залагањата за поединоставување на постапката. Затоа сметам дека овј дел треба да се предефинира.

Во оваа глава недостасува учество на јавноста во фазата пред издавање на одобрение за градење. Ова е многу важен елемент кој го бараат и други европски директиви и подразбира учество на засегнатите страни преку објавување на барањето за одобрение за градење со јавно поставена табла со податоци на идното место на градба и барање на нивно мислење.

Во Предлог законот мора да се вметнат одредби за целата постапка од објавување, увид на лице место и во проектната документација, како и начинот на изјаснување на засегнатите страни. Исто така, недостасуваат одредби за пријавување на почетокот на изградбата и продолжувањето на изградбата, каде јансо се дефинираат обврските на инвеститорот во однос на овие активности.

Како продолжение на претходно наведените одредби треба да се дефинираат членовите за начинот на уредување на градилиштето со сите потребни детали и начини на заштита обележување, обезбедување сигурност и заштита на животната средина и луѓето и друго, кое може да биде и со подзаконски акт.

Притоа, точно треба да се дефинира која документација и како таа треба да се чува на градилиштето.

Во Главата VI “Технички преглед на објектот и решение за употреба”, недостасува рокот во кој по извршениот технички преглед се издава решението за употреба.

Во Главата VIII “Користење и пренамена на објектот” треба да се регулира колизијата која постои со пренамена на објектите, што е спротивно на законот за

просторно и урбанистичко планирање, зошто намената на објектите и земјиштето се одредува само со Урбанистичкиот план.

Во Главата IX “Надзор” општата забелешка ја искажав во делот за децентрализација, но и препорака во однос на одредбите за инспекцискиот надзор е да се провери усогласеноста со новиот закон за државен инспекторат, бидејќи според сознанијата сите инспектори стануваат дел од Државниот инспекторат.

Во Главата X “Казнени одредби” општа забелешка е дека сите предвидени парични казни се премногу ниски и има потреба тие да се зголемат. Противзаконското работење на органот надлежен за издавање одобрение за градба во овој закон се квалификува како прекршок, што е погрешно, затоа што се работи за кривично дело злоупотреба на службена должност. Особено е важно да се разгледа можноста за престанок на работниот однос и забрана за вршење на работи поврзани со издавање на одобренија за службените лица.

Во Главата XI “Преодни и завршни одредби” сите предложени измени и дополнувања последично ќе ги изменат и одредбите во оваа глава.

Сметам дека во овој закон е потребно да има одредби за одржување на објектите, што мора да биде споменато соодветно и во проектната документација, како и векот на траење на објектот, односно животниот век на објектите, каде јасно ќе бидат дефинирани и одговорностите за сопственикот на објектот, како и преземање на итни мерки при евентуално постоење на оштетувања на објектот, кои може да претставуваат опасност по животот и здравјето на луѓето, животната средина и други објекти, а со цел да се подобри моментално лошата состојба со одржувањето на објектите. Исто така, треба да постојат и одредби за отстранување на објектите, во кои треба да се вклучат членови за дозвола за отстранување, за рушење на објектот, проект за отстранување на проектот и слично.

Почитувани пратеници, доколку забележавате, во оваа моја анализа на Предлогот за донесување на закон не ја спомнав Главата ВИИ, а тоа е “Здружување во Инженерска комора”, поради тоа што сакав на оваа глава да и посветам најповеќе внимание, со оглед на фактот што кај нас ова е законски новитет. Оваа глава мислам дека е исклучително важна за иднината на градежништвото. Јасно е дека од досегашното искуство дека државата преку ресорните министерства не може многу да направи за структурата, подигнување на нивото на квалитетот во структурата, преку примена на новите препоради согласно европските директиви, односно тоа го прави премногу споро. Комората ја гледам како излез од зачмаеноста, каде се даваат предлози и иницијативи со конкретни програми од страна на матичните секции за

трансформација на законската регулатива и донесување на соодветни правилници, стандарди во посебните области.

Во светот со векови функционираа и функционираат сеховите, гилдите, кај нас еснафите на високи демократски принципи, заради што и го издржале судот на времето. Тајната на нивниот успех лежи во нивното последно залагање за заштита на редот и спречување на хаосот, почитување на законитоста, лојалната конкуренција, а преку тоа и на угледот и достоинството на професијата и поединецот. Истите тие формирани со специјални одлуки, декрети или фермани од кралеви и императори.

Кај нас одобреноста за проектирање, градеже и надзор при изградбата се укинати со образложение, во интерес на граѓанските слободи на почетокот на нашиот демократски систем.

Улогата и местото на инженерските асоцијации и струкови комори во градежништвото е крајно маргинализирана. Институцијата “Ревизија на проектите” е понекојпат крајно формализирана, а за објекти во приватна сопственост воопшто не постои, како ни надзор при изградбата што внесува невиден хаос на релација приватен претприемач - краен корисник.

Денес секој може да ви продаде производ стан, без да имате можност и законско право да ја проверите и компетентноста на тој што го изградил и квалитетот на производот, се според принципот “земи или остави”.

Во Предлогот за донесување на закон овластувањата ги дава министерот. Министерот може да пропише процедура, но целокупната активност треба да и се препушти на Комората. Сметам дека постапката за добивање на овластување за проектант, ревидент, изведувач и лице за вршење стручен надзор над градењето треба да се добива со полагање на стручен испит пред Комисија, на начин и постапка како што е дефинирано во Статутот на Инженерската комора. Стручниот испит треба да се полага на секои 5 години, соодветно за секоја област на градежништвото. Сите детали околу процедурата за добивање на лиценцата, одземање или правата и обврските на носителите, треба да се уредат со Статутот на истата Комора. Погolem дел од одредбите за работа на Комората треба да бидат дел од Статутот на Комората, а во овој закон треба да бидат дадени само најважните одредби.

Светските искуства велат дека овластување секогаш се дава на лице. Лиценца се дава само на правно лице, фирма, кое е регистрирано во Управата за приходи за одредена дејност, но неможе да ја врши до колку нема лиценца од

Коморат, а таа се дава врз база на поседување, вработувања на лица со соодветни овластувања за одредени области. Една лиценцирана фирма ќе може да дава услуги во проектирање, надзор и ревизија, или само некои од овие.

Со формирање регистер на овластени лица и лиценцирани фирми сите ќе бидат посоодветно оданочени, државата ќе го собира поефикасно данокот за секоја услуга, бидејќи ќе треба да се направи тарифник за наплатување на минималната цена врз која ќе може да се пресметува и данокот за извршената услуга за проектирање, надзор и друга дејност. Но ова е се за понатаму, за работата на правилниците, во кои Комората треба да има поголемо учество.

Интересно е дека всушност Инженерската комора е основана, значи постои, но само формално и без никакви активности или поддршка. За нејзиното постоење знаат само ограничен број стручњаци, што е апсурд, но дури и да имаат некаков проблем незнаат каде и кому да се обратат. Власта најмалку ја интересираат таквите проблеми, можеби токму затоа што спаѓаат во доменот на демократските права и слободи, негувањето и заштитата на тие граѓански права и слободи и граѓанско самоорганизирање.

Во услови на општествените состојби во кои живееме, силни и компетентни професионални комори се потребни не само во инженерските струки, туку и генерално во сите професии, затоа што штитејќи ги своите интереси, директно се залагаат за почитување на редот и законитоста. Државата не треба да се плаши дека со давањето своја поддршка ќе изгуби голем дел од своите ингеренции или компетенции, вовлекувајќи се при тоа во опасност од волонтистички решенија или уште полошо, во недонесување на никакви решенија.

Драги колеги, ова е добар повод да прозбориме и за градежништвото, кое како за седмата страна со овој Предлог за донесување на закон и стопанска гранка која може да биде локомотива во развојот и да го реши делумно проблемот со невработеноста, бидејќи секое работно место креирано во градежништвото генерира уште две работни места од другите сектори.

Во Европската индустрија градежништвото игра многу важна улога. Во 1996 година обемот на градежното производство изнесуваше вкупно 750 милијарди евра за сите 15 земји членки, односно речиси 11% од бруто домашниот производ на заедницата. Во овој сектор работат 8,8 милиони луѓе или 7,7% од вкупно вработената популација, бројка што градежништвото го прави водечка индустрија во поглед на вработеноста. Конечно, ЕУ моментално е главен светски извозник на ова поле.

Гарежништвото во Република Македонија е традиционална стопанска гранка, генетски вградена во битието на македонскиот граѓанин. Во периодот на раниот развој на македонското општество тоа било едно од неколкуте занимања, со кое тој ги решавал своите егзистенцијални проблеми. Но во поново време подолг период градежништвото е маргинализирано не само поради несоодветноста на Законот за градба, туку и поради дезинтеграцијата на целата поширока законска и подзаконска регулатива, која е неопходна за одбивањето на зложениот инвестиционо-технички поцес на градба.

Сосотјбата во целокупното градежништво и индустријата за градежни материјали е исклучително лоша, со пад на учеството на бруто домашниот производ, скоро половина од оној на ЕУ, а процентот на вработени е со истиот оној на ЕУ. Очигледно, имаме многу што да се прави во оваа сфера, но битно е да се отпочне.

Државата во никој случај не е должна да му обезбедува работа на градежништвото во услови на слободно отворено пазарно стопанство, меѓутоа, погрешен е ставот дека државата не треба да се грижи за градежништвото како витален сегмент на целокупното стопанство. Како минимум таа треба да обезбеди услови за негов развој, компетентност и конкурентност на домашниот и меѓународниот пазар најмалку од две причини.

Првата, долгорочно да ги реализира своите јавни потреби, јавни објекти, инфра структура, индустрија, енергетика итн. и

Второ, да го оспособи во домашни услови, заради сопствена корист, да биде отпорно на суровите и често протекционистички состојби на меѓународниот пазар.

Да заклучам, почитувани пратеници, неоспорно е неопходноста од донесување на закон за изградба на објекти, иако јас претпочитам да е закон за градба и тоа градба и како процес и како поединечен објект, а понудениот текст, и покрај забелешките ги имаме, е сепак добра основа за изготвување на еден ваков сериозен закон, но при тоа максимално да се вклучат претставници на науката, струката и струковите друштва и асоцијации.

Врз основа на изнесеното, во име на пратеничката група на СДСМ ќе му дадени поддршка на овој закон и се надевам дека го исполнив ветувањето спрема колегите пратеници.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам г. Тромбев.

Има збор пратеникот Абдилаким Адеми, а нека се подготви пратеникот Андреј Жерновски.

АБДИЛАКИМ АДЕМИ:

Благодарам г. претседател.

Почитуван министер, почитувани колеги,

Според Законот за приватизација на градежно земјиште што го донесовме на минатата седница, Законот за просторно и урбанистичко планирање го усвоивме вчера и денес расправаме по Предлогот за донесување на закон подготвен од страна на Владата односно Министерството . Тоа зборува дека Владата, односно Министерството за транспорт и врски ги идентификувало проблемите во областа на урбанизмот и себе си си даде задача ова прашање да го реши. Во текот на усвојувањето на овој закон како и на други закони кои ги регулираат проблемите во урбанизмот, не треба да се водиме само од добрата волја и потребата од донесување на овие закони, туку решенијата треба да бидат пред се квалитетни, во согласност со позитивните одредби, но и усогласени со легислативата на ЕУ.

Законот за изградба на инвестициони објекти се базираше врз договорната економија, а условите во кои се наоѓаме денес и се обидуваме да ги достигнеме во иднина се засноваа врз пазарна економија. Одтука и причина повеќе овој закон да се измени. Друга причина е и Законот за локална самоуправа, каде врз основа на член 21 од овој Закон , една од надлежностите на општините е и урбанистичкото планирање. Со усвојувањето на овој закон ќе се регулираат неколку прашања, регулирање на односите меѓу учесниците во изградба на објекти, издигнување на нивото на инвестиционите објекти , заштита на работниците и на имотот, заштита на животната средина, развојот на конкуренција, засилување на одговорноста на надлежните органи за заштита на јавните интереси, одговорноста на сите учесници во процесот на изградбата на објекти итн.

Бидејќи усвојувањето на овој закон ќе биде во две фази, иако го поддржуваме усвојувањето на овој закон, ќе изнесеме и неколку забелешки во оваа прва фаза, кои се однесуваат на функционирањето, всушност на подобрувањето на текстот на законот.

Во членот 6 каде што се дефинираат обврските на инвеститорот на објектите во изградба, во алинеја 1 точка 5, каде инвеститорот треба да ги информира надлежните органи за завршувањето на работата, каде што ќе следи фаза на бетонирање итн, мислам дека тука треба да се дефинира и рокот до кога

надлежните органи треба да дадат одговор на инвеститорот и тоа: до колку во рок од 24 часа органот не одговори на инвеститорот, тогаш инвеститорот може да смета на позитивен одговор. Мислиме дека тоа треба да се регулира на ваков начин, бидејќи треба да се има предвид дека со задоцнување повеќе од 24 часа инвеститорот ги зголемува своите трошоци во изградбата на објектот.

Во членот 8, каде што се дава дефиницијата за проектант, мислам дека треба да има нова точка, каде што треба да се каже дека со професионална проба треба да се смета и лице со професионална способност со минимум 5 години работен стаж или искуство во својата професија. Во членот 11 каде се одредува кој може да добие титула ревидент, во точка 5, мислам дека ревидент може да биде и лице со висока професионална способност со 7 години искуство во својата професија.

За нас членот 13 е нејасен и мислам дека треба да има измени, посебно во точка 1, каде што мислиме дека треба да се реши на следниот начин: “Извршител на градежни работи е правно лице регистрирано за изградба на објекти, кое има вработено минимум пет работници за извршување на градежни работи и минимум едно лице со лиценца за извршување на градежни работи”. Мислиме дека со ова ќе се попречи или ќе се спречи практиката каде што фирмата лице добива работи и продолжува со злоупотреби на работите.

Во членот 16, каде што се дефинира професионален надзор во изградбата, во точката 6 мислиме дека треба да се реши, според предлогот кој се однесува на точка 5 член 11, професионално искуство за лиценца да биде 7 години.

Во членот 21 каде што се дефинира извршување на технички надзор над изградени објекти, мислиме дека од овој надзор треба да се изземат помошните објекти, плус еден кат, како и станбени домови кои надминуваат 500 метри квадратни. Во членот 26 не треба да постои и треба да се избрише, бидејќи со овој закон јасно се дефинираат условите со кои може да се употребува објектот.

Ова се наши забелешки и мислиме дека во подготовката на наредната фаза на законот ќе бидат земени предвид од страна на предлагачот.

На крајот, да кажам дека заедно со овие забелешки ние ќе го поддржиме законот во оваа фаза.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам г. Адеми.

Има збор пратеникот Андреј Жерновски.

АНДРЕЈ ЖЕРНОВСКИ:

Почитуван претседателе, почитувани дами и господа пратеници, почитуван министре, еве и јас да се приклучам навистина и да го поздравам ова извонредно излагање на пратениците за овој и за претходниот закон да се приклучам навистина кон оваа атмосфера која што кажува дека стручно ги разгледуваме овие закони. Сметам дека сите претходни дискусанти, јас би сакал да се приклучам кон сето тоа , да укажеме дека градежништвото треба навистина да го третираме како клучна индустрија во развојот на нашата земја, бидејќи познато е дека директно, или индиректно во него се вклучени голем број и на други индустрии. Истовремено, за жал Македонија е една од земјите со најмали директни странски инвестиции, а познато е дека скоро секоја директна инвестиција е поврзана со градежништвото и сметам дека тоа треба на сите да ни биде максимално јасно. Се плашам дека со еден ваков текст на закон нема баш да ги охрабриме потенцијалните инвеститори, туку и ќе го продлабочиме на некој начин хаосот кој што владее околу децентрализацијата која веќе се одвива. И најпосле се поставува и прашањето како мислиме преку овој закон да се примени и едношалтерскиот систем за кој пред неколку дена како што знаеме во Прилеп беше отворена и првата канцеларија. Ако овој Предлог на закон кој што е пред нас се спореди со оној Нацрт на закон кој мислам дека беше во собраниска процедура далечната 1999 година и кој претрпи огромни критики, може да се заклучи дека овој нов Предлог на закон претставува на некој начин некоја прекрпена верзија на претходниот Нацрт со вметнати членови кои се однесуваат на мошне битната, ќе се согласам, градежната Комора и со повеќе мали и би рекол козметички преправки. Значи имаме една скратена верзија на закон кој веќе претходно бил оценет овде од нашите претходни колеги како исклучително незадоволителен. Во нашето законодавство постојат и Закон за изградба на инвестициони објекти и Закон за јавни патишта, Закон за македонски железници па дури и дел од Законот за облигациони односи каде се дефинира договорот за градење и т.н. Значи, тенденцијата ми е да укажам дека има повеќе закони кои ја регулираат изградбата на различни видови објекти и истите не се воопшто усогласени. Секоја би рекол е уметност сама за себе. И сметам дека е крајно време истите да ги усогласиме. Бидејќи сметам дека е потребна промена на овој текст на закон, за поздравување е тоа што во прва фаза ние секогаш како пратеници инсистираме Владата да не оди со итни чекори. Сметам дека можеме да ги образложиме моите лични, односно размислувањата на Пратеничката група на ЛДП, забелешките на овој текст се со цел да донесеме многу поквалитетен текст.

Прво, во законот, односно во предложениот текст не е воопшто опфатено управувањето со изградбата на објектите што е мошне битно, а за раководење на градбата е наведено само дека треба да има раководител на градба што во денешно време кога менаџментот се развива како посебна наука, навистина ова е неприфатливо. Имено, сите сме сведоци на проблемите со кои се соочуваше, а и сеуште се соочува државата при реализација на објекти кои сега се предлага да се дефинираат како објекти, да се потенцираат како објекти од државен интерес, проблеми кои пред се се однесуваат на начинот на управување со изградбата на тие објекти. Објектите кои се планираат да се градат за определен временски период 2 до 3 години и со определени финансиски средства можеме да констатираме дека се градеа, или сеуште се градат во временски период кој е за 2 до 3 пати подолг од оној кој што беше предвиден. Исто така, дека планираната сума понекогаш за неколку објекти како што знаеме надмината е за повеќе од 100%. Има и објекти кои до ден денеска не се завршени и после 10 години градење и како што знаеме за жал нема ни абер истите да се завршат и т.н. Се разбира, вакви ги има безброј, не би сакал сега да ги наведувам. Само ова е и повеќе од доволна причина со овој закон детално, дека мораме детално да ги дефинираме сите постапки и процеси кои се однесуваат на управувањето со изградба на објектите посебно кај објектите од државен интерес со строго дефинирање на потребните квалификации и референците на лицата кои ќе можат да раководат со изградбата на разни видови објекти.

Во Предлог текстот се бараат лиценци за проектирање, за ревидирање, за изведување секако и за надзор, а за оние кои сето тоа треба да го синхронизираат што е многу битно и да управуваат, нема ни збор. Значи, за да се проектира, ревидира и изгради една зграда од 300 метри квадратни, 5, 6 стана, 10, не е битно, Предлог законот предвидува лиценци што е добро и потребно. Но, за да се раководи на пример со изградба на брана, или автопат ако сакате од 100 па и повеќе милиони евра, не е потребно буквално ништо.

Второ, иако во оценка за состојбата во областа и целта на законот е споменато претприемништвото истото никаде не е спомнато, или третирано во самито текст на законот, што претходно сме имале дискусија овде и сме дискутирале за претприемништвото.

Трето, не е опфатен ни консалтингот како дел од учесниците во изградбата особено при изградба на објекти како што реков од државно значење.

Четврто, дел од законот кој се однесува на градежната Комора се базира на претпоставки и неznam колку е во ред со овој закон да се регулира истата со оглед на тоа што нашето законодавство сеуште како што беше констатирано не го дефинирало начинот на основање на коморите во согласност со новите општествени услови како и нивното функционирање, знаеме дека стар Закон постои, но новиот треба допрва да го имплементираме.

Петто, иако во Нацрт законот од 1999 година беше опфатен проект за изведба на објект со Предлог законот кој денеска е пред нас не е предвидено, а со тоа и не е дефинирано што е проект на изведен објект често наречен како што знаеме и архивски проект. Иако во членот 5 е споменат проект за изведена состојба на инсталациите во објекти од државен интерес. Проект на изведен објект треба да претставува израз на вистинска состојба на изведениот објект за разлика од изведбениот проект кој ја претставува само проектираната состојба. Овој проект е неопходен при евентуални идни поправки и реконструкции и било какви други интервенции на веќе изградениот објект што всушност многу често како што знаеме се случува. Ова особено се однесува на објектите од државно значење. Потребата произлегува од досегашното искуство при определени зафати на веќе изградени објекти каде реалната ситуација воопшто не одговара всушност на проектираната. Проектот на изведбениот објект е оној кој треба да се чува во еден примерок во архивата. Тука би сакал да укажам и на потребата од дефинирање на еден вид завршен извештај за текот на изградбата и објектите од државен интерес во кој би се внеле сите настанати проблеми, начинот на нивно решавање и начинот на изградба, односно сето она што се вели и што се нарекува учење од проектот, за да може искуството да не научи да не ги повторуваме тие грешки.

Шесто, не е наведена потребата од изработка на разни студии, студија на можности, прединвестициона, инвестициона и т.н. кои се неопходни за докажување на економската исплатливост на објектите што е наша стара болка и општиот интерес од реализација на објектот како што реков од државен интерес. Не може утре да се дозволи некој да гради објект од државен интерес, а притоа да не се докаже дека тој објект популарно кажано може да живее и дека државата и општеството на разни начини ќе имаат корист од тоа, бидејќи изградени и напуштени објекти имаме премногу низ нашата држава.

Седмо, не е наведена потребата од финансиска гаранција од страна на инвеститорот што е многу битно. Имено, при реализација на објекти од државно значење неопходно е пред инвеститорот да добие градежна дозвола да се бара

финансиска гаранција во определен процент од планираната вредност на објектот се со цел елиминирање на појавата која што кај нас ја има во голема мера и која што е честа и кај некои наши соседни земји, а тоа е со години да стојат почнати, а всушност воопшто не довршени објекти. Иако денес државата преку јавните претпријатија или ако сакате преку фондовите се јавува како единствен инвеститор особено на инфраструктурните објекти под претпоставка дека во иднина ќе се дозволи како инвеститори самостојни, или пак заеднички со државата на инфраструктурните проекти да се јавуваат и приватни домашни, или странски правни лица. Единствен начин на заштита

е преку обезбедување на финансиска гаранција со цел завршување на објектите од државен интерес во однапред строго определен рок. Да не се дозволи во иднина на пример некоја странска, или домашна компанија како инвеститор да почне да гради брана од производство на електрична енергија и истата да не ја заврши па поради тоа Македонија да е приморана потоа да врши всушност увоз на електрична енергија, или да остави недовршен пат, или хотел да зјае со години.

Осмо, неопходно е јасно да се дефинираат постапките за лиценцирање со цел едноставна примена на предложениот концепт на лиценцирање. Имено, повторно и тука се јавува една би рекол непрецизност во дефинирањето на оние кои треба да имаат и да поседуваат лиценци. Така што со законот треба да се бараат лиценци за изработувачи на проектите, ревизорите, надзорите исто така, изведувачите, а не да се бара од оние кои треба целиот проект да го проверат и одобрат пред да се добие воопшто градежна дозвола. Истото се однесува и на градежната инспекција.

Девето, целиот процес на издавање на одобрение за градба е некомплетно и сеуште нејасно дефиниран. Сметам дека тука може да се подобри текстот, односно одобрението за градба претставува како што знаеме финален документ кој овозможува всушност легална градба, градбата да биде легална. За жал досега многу пати се потврдило дека полесно е да се најдат финансии за изградба на некој објект, отколку да се добие всушност овој финален документ. Потребно е време, средства и нерви да се помине цел овој процес. Во предлогот е дефиниран само рокот во кој надлежниот орган треба да го издаде ова решение после приемот на сите неопходни документи. За да се обезбедат сите неопходни документи, да кажеме одобрениот идеен проект има постапки кои не се додефинирани со овој предложен текст на закон, односно популарно кажано и како што знаеме можностите за мито и корупција против кои што сите се бориме се токму во обезбедувањето на документите кои се неопходни за добивање на одобрението за градба. И сега, ако се

стави тоа да се дефинира со подзаконски акти како што е сега, мислам дека ќе се овозможат услови, всушност ќе се потенцираат условите за земање всушност на мито и корупција. Целиот процес од добивање на услови за градба кој што процес е дефиниран во Предлогот за донесување на закон за просторно и урбанистичко планирање, претходно што зборувавме, до издавање на одобрението за градба според мене треба јасно да се дефинира со овој закон и да е во склад со определбите за примена на претходно кажаниот и потенциран едношалтерскиот систем. Притоа треба целиот процес да се одвива по писмен пат и во строго дефинирани рокови со предвидени казни за кривична одговорност на сите оние одговорни лица кои овие рокови нема да ги почитуваат.

Десето, комплетно рedefинирање на казнените одредби од овој текст на закон преку дефинирање на казните за сите учесници во градбата како и на одговорните лица во органите надлежни за издавање на одобрение за градба, инспекција и т.н. и драстично зголемување на предложените казни особено на оние казни со кои се предвидува казна затвор. Предложените казни одредби за услови и состојби во кои се наоѓаме се едноставно кажани според мене не сериозни. Опфаќаат сао мал број на можни прекршоци и само дел од учесниците на изградбата. Верувајте дека според мене драстичните казни претставуваат најмоќен инструмент за примена на било кој закон. Не е јасно зошто во овој текст на закон е испуштена шансата за користење на овој инструмент, а навистина ја имаме таа шанса. Максималната казна колку што можев да видам предвидена со овој закон е 400 илјади денари, а кога се градат објекти да кажеме еден станбено деловен објект кои овозможуваат профити од повеќе стотици илјади евра, овие казни се несериозни. Казните за одговорните лица во соодветните локални, или државни органи надлежни за оваа област се движат од 30 до 50 илјади денари, а истите тие одговорни лица можат некому да му овозможат нелегален профит од неколку стотици илјади евра. Некој свесно, намерно ќе влезе во оваа игра да ја плати оваа мала казна, се разбира може да заработи многу, многу повеќе. Со цел средување на состојбите кои се страотни кај нас неопходно е заострување на казнените одредби како што кажав, дефинирање на кривичните казни за сите учесници во нелегалната градба и проектантите и ревидентите и изведувачите посебно на инвеститорите и тука би сакал јасно да ја потенцирам потребата од определувањето на кривичната одговорност за лицата вработени во надлежните органи било да се тоа во локалната самоуправа, или во државната управа со казни на затвор, бидејќи вака како што се

дефинирани казните просто е нејасно што е нивната цел, дали да се спречи, или пак всушност можеби да се поттикне на некој начин нелегалната градба.

Членот 75 повеќе пати беше потенциран. Почитувани колеги, врз основа на претходно дадените коментари воврската со Предлогот на законот, а и со цел јасно дефинирање на надлежностите на локалната самоуправа и на државната управа се разбира во процесите кои се однесуваат на изградба на објекти би предложил една идеја која сметам дека може поддетално да се анализира, а тоа е следната. Наместо закон за изградба на објекти да се изработат закон за изградба на објекти од локално значење и закон за изградба на објекти од државно значење за кое што претходно се зборуваше. Регулацијата на процесите и постапките при изградба на еден објект на пример семејна, или викенд куќа со површина од 50 до 100 метриквадратни и еден објект на пример брана, или автопат како што споменав во еден закон пред се се доведува како што може да се види од доставениот Предлог за донесување на закон за изградба на објекти кој што е доставен до нас пратениците до текст на закон кој е доста нејасен особено при дефинирање на тоа дали некој член од законот се однесува и за двата вида на објекти, или само на објектите од државно значење. Некаде тоа е наведено, но сметам дека можеме и би требало тоа многу подефинирано да го сработиме за изработка на двата закона доста јасно, односно со нивната изработка доста јасно би се регулирале и би се дефинирале и надлежностите на самата локална самоуправа при изградбата на објектите од локален интерес и би се олеснила според мене и самата примена на еден таков закон, а и би се заштитиле интересите на граѓаните што на крајот на краиштата е и наша цел и на малите и на средните претпријатија и на општините кои најчесто се инвеститори на објекти од локален интерес. На нашите странски и домашни инвеститори на објекти кои се од државно значење би им се олеснил целиот процес за добивање на одобрение за градба. На крајот се разбира би сакал да замолам овие мои размислувања, односно размислувањата на пратеничката група да бидат прифатени најдобронамерно, се разбира се со цел да донесеме закон кој што ќе биде ефикасен, којшто ќе биде применлив за донесување на еден квалитетен закон којшто ќе биде од интерес на државата, односно на граѓаните Република Македонија. Пратеничката група на ЛДП ќе го подржи во оваа фаза овој закон и очекуваме сите заедно да донесеме и да изгласаме уште подобар текст.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Има збор пратеникот Љупчо Балковски.

ЉУПЧО БАЛКОВСКИ:

Почитуван претседателе, министри, и претставници на Влада, почитувани пратеници,

Еве два дена разговараме за овие стручни закони од областа на градителството, Предлог законот за просторно и урбанистичко планирање и Предлог законот за изградба на објекти. Навистина се надевам дека во оваа фаза произлегоа многу добри предлози и се надевам дека Министерството за транспорт и врски и Министерството за екологија и просторно планирање ќе приготват нацрт, а потоа и предлог закон каде што ќе можеме да донесеме, да го усвоиме и да донесеме закон кои што ќе бидат во примена и предлог законот за просторно и урбанистичко планирање од вчера и денешниот Предлог закон за изградба на објекти. Меѓутоа, со овој Предлог закон чиј што носител е Министерството за транспорт и врски навистина пак се поставува прашањето кое министерство во Владата ќе биде носител на градежништвото, односно носител на градителството. Затоа што вчера по Предлог законот за просторно и урбанистичко планирање излагање даде заменик министерот за екологија и просторно планирање. А еве денес носител на законот за изградба на објекти е Министерството за транспорт и врски. Значи затоа и вчера нагласив, денеска пак ќе потенцирам, дали со законот за просторно и урбанистичко планирање се одземаат ингеренциите од Министерството за транспорт и врски и се носат во Министерството за екологија и просторно планирање, дали тоа е договорена работа помеѓу СДСМ и ДУИ во Владината коалиција и дали законот за изградба на објекти едноставно е последица само на работата на Министерството за транспорт и врски кое што потоа ќе го работи некое друго министерство. Значи за оваа навистина деликатна работа не за двете министерства, без разлика и Министерството за транспорт за врски и Министерството за екологија се едноставно министерства во Владата. Меѓутоа, за функционирање и функционалноста на самито закон и за интерес на граѓаните треба да се знае и треба да се одреди кое министерство ќе биде носител на градежните работи, односно на градителството во Република Македонија затоа што законот за просторно и урбанистичко планирање едноставно има директни врски со овој закон што ќе се носи сега со Предлог законот за изградба на објекти. Така што навистина или Владата, или двете министерства треба да видат на каков начин ќе го решат овој проблем, затоа што очигледно како проблем постои, меѓутоа многу не се манифестира,. Едноставно можеби се сака да се усвојат законите па после да се види како ќе функционира целата таа работа. Меѓутоа, во интерес на работата, во интерес на градежните компании, во интерес и

на граѓаните навистина треба да се знаат ингеренциите на двете министерства во кои и до кои можни граници се одговорни за градежништвото во Република Македонија и за проектирањето.

Кога сме веќе кај проектирањето, сакам да нагласам дека овој закон за изведување на објекти еднострано треба да претрпи измена и во насловот, односно да биде закон за проектирање и изведување на објекти. Затоа што ако вчера веќе донесовме еден Предлог закон за просторно и урбанистичко планирање каде што дадов предлог да биде ако веќе ја имаме поделеноста на ингеренциите на министерствата, посебен закон за просторно планирање и посебен закон за урбанистичко планирање, едноставно проектирањето што е содржано во овој закон никаде го нема во насловот. Така што мислам дека треба и во насловот на овој закон да биде закон за проектирање и изведување на објекти. Кога сме веќе кај самиот закон, сакам да нагласам дека сепак и овој закон како и вчерашниот Предлог закон што го усвои Собранието, сепак се касни.

Кога сме веќе кај самиот закон сакам да нагласам дека сепак и овој закон како и вчерашниот предлог на закон што го усвои Собранието се касни скоро една година, затоа што првата фаза требаше да биде во април 2003 година и втората фаза некаде во октомври 2003 година, меѓутоа, сепак се надевам дека со донесување на добар закон кој што ќе биде применет во праксата, може и овој период на закаснување на некој начин да се помине, да биде во функција на градежништвото во Република Македонија.

Ако го разгледаме овој предлог на закон, разговаравме во Комисијата за транспорт и врски, претседателот на Комисијата на негова покана беа присутни сите фактори кои што значат нешто во проектирањето и во градежништвото и на тој начин едноставно ќе се продолжи со другите фази, ќе видиме уште во членот 4 на овој закон каде се дефинираат учесниците во изградбата, а тоа се инвеститорот, проектантот, ревидентот, изведувачот и стручниот надзор, треба да се направи точна корелација и треба да се направи точен однос помеѓу исте изведувачи врз каков професионален однос ќе комуницираат во текот на изградбата сите овие фактори на изградбата, затоа што не е доволно само да се набројат и стрикно нив да им се определат работите, туку треба да им се определи нивниот однос во текот на самата изградба.

Во членот 4 каде се зборува за проектант, треба да се нагласи и да се дефинира кој и што ќе биде проектант и врз основа на што како лиценца и врз основа на што како објекти ќе проектира тој проектант. Односно, сакам да дадам

предлог дека треба да се прецизира дејноста на архитектот како проектант и што архитектот може да проектира во однос на високоградбата и архитектонските објекти, а што можат да проектираат градежните инженери, што можат да проектираат машинските и електротехничките инженери. Значи, да се направи точна диференцијација на можностите за проектирање на самите носители на тие проекти, затоа што во член 8 се вели дека проектант може да биде лице со соодветна стручна спрема, а тоа се сите овие стручни спреми што ги набројав, меѓутоа, треба точно да се дефинира кој што може да проектира во градежништвото.

Исто така, откако ќе се определи проектантот, односно дејноста на архитектот, на градежниот инженер и на електротехничкиот инженер, во фазите на проектирањето, треба многу да се внимава кои ќе бидат задачите и обврските и одговорноста на изведувачот, затоа што во член 15 каде се дефинираат обврските на изведувачот и одговорноста треба да се внимава кој може да биде изведувачи на работите. Таму има многу поголем број на дефиниции изразено во однос на припремна работа, во однос на градежни објекти, организации, меѓутоа, нема точен назив како и на кој начин изведувачот е одговорен во самиот тек на градбата. Тука сакам да споменам како еден вид можност за размислување по другите фази, да се размисли и можеби е најдобро тоа да се направи со стручните екипи од големите градежни компании, во функција на можноста кој да биде носител на изведувачките работи, односно кој да биде изведувач на работата. Дали тоа може да се направи како категоризација на кои објекти може да работи една фирма, дали тоа треба да се направи како категоризација на објекти и категоризација на изведувачи, па да се знае еден изведувач од тој и тој бонитет или таа и таа референца може да конкурира да може да изведува објект, дали според значењето, или според вредноста на објектот. Едноставно, да се даде стриктна дефиниција, стриктна рамка кој изведувач што објекти може да гради, односно да изведува, за да не ни се повторуваат случаите кога помала фирма, не би рекол човек фирма, меѓутоа, помала фирма, едноставно е носител на изведувачките работи, а како нејзин коперант се јавува поголема фирма од едноставна причина што помалата фирма само ја земала работата. За да тоа не се случува во иднина и да имаме точни правила на игра, во градежништвото треба во делот на изведувачот на работите, во член 16 да се дефинираат тие правила на игра. Многу подобро во закон отколку после во други правилници или нормативни стандарди на овој закон.

Тука мој предлог е едноставно да се изврши консултација со големит градежни компании и да се види на какво начин тоа е решено во другите земји во Европа и во земјите на транзиција.

Ако одиме понатамју ќе најдеме на стручниот надзор како глава, тоа е член 17, после изведувачот и тука треба да го смениме називот, наместо “стручен надзор” треба да стои “стручен и проектантски надзор”, затоа што стручниот надзор се изведува од инвеститорот, меѓутоа сепак треба да постои проектантски надзор, затоа што едноставно, тој што е проектант да врши надзор над проектот, објектот што го има проектирано.

Во член 32 и 33 каде што се објаснува одобрението за градба имаме еден проблем, а тоа е во член 32 каде што се објаснува одобрение за градба за објекти од локално значење и одобрение за градба за објекти од државно значење. Имам само два става, а тоа е дека одобрението за градба го издава локална самоуправа за објектите од локално значење, а за објектите од државно значење, органот, никаде во овие два закони, едноставно треба став помеѓу двете министерства, затоа што никаде не се спомнува Министерството за транспорт и врски и Министерството за екологија, туку секогаш во една позавиткана форма се споменува Министерството одговорно за уредување на просторот или за урбанистичкото планирање. Значи, во законот треба да стои децидно кое е тоа Министерство што ќе биде одговорно за издавање одобрение за градба во овој предлог на закон.

Меѓутоа, ако се навратиме назад на Законот за просторно и урбанистичко планирање ќе видиме дека во членот 32 од овој закон автоматски не кажува ништо, затоа што Законот за просторно и урбанистичко планирање во членот 34 каде што се набројуваат кои се објекти од државно значење имаме само една реченица каде се наведува “сите други објекти се од локално значење”.

Во членот 32 од овој закон се кажува дека тие објекти се прецизирани во Законот за просторно и урбанистичко планирање. Значи и во Законот за просторно и урбанистичко планирање и во овој закон треба да се прецизираат објектите кои се од локално значење, затоа што ако ги носиме овие два закони од една страна за децентрализација, од друга страна да бидат во некоја корелација со европското законодавство, треба да знаеме за кои објекти од локално значење се однесува овој закон. Значи, не можеме само во едниот предлог на закон да кажеме се што не е содржано во државни објекти е од локално значење, а во овој закон да кажеме објектите од локално значење се дефинирани во Законот за просторно и

урбанистичко планирање. Едноставно, се сведува работата дека со донесување на овие два закони кажуваме дека во урбанизмот ингеренциите се веќе во локалната самоуправа, ќе ги донесеме законите, меѓутоа, стручните служби во локалната самоуправа после што ќе преминат едноставно нема да имаат законски основ врз што ќе ги издаваат тие одобренија за градба и нема да знаат кои им се нивните права и за кои објекти од нивно значење тие треба да издаваат одобрение, а овие два закони ги носиме заради децентрализација на власта. Значи, тука треба да се обрне големо внимание и во членот 34 од Законот за просторно и урбанистичко планирање и во членот 32 од Законот за изградба на објекти. Едноставно, да се дефинираат кои се надлежностите на локалната самоуправа во издавање на одобрение за градба и кои се надлежностите на државата за објекти од државно значење во Законот за изградба на објекти.

Исто така во член 33 каде што се наведува кои документи треба да ги даде инвеститорот за да добие одобрение за градба има еден став каде што се зборува дека мора односно треба да се решат сопственичките односи, доказ за сопственост, меѓутоа дали е тоа грешка, дали е тоа едноставно намера па да се врши после некоја измена во законот за градежно земјиште, меѓутоа, не може сега во моментот, како што е Законот за градежно земјиште да стои дека сопственик на земјиштето е и корисникот на земјиштето. Значи, корисничкото право на земјиштето треба да се трансформира или во сопственичко право, сопственикот да го купи земјиштето, или да му се даде на долготраен закуп, 50 до 99 години. Кој може потоа на тоа земјиште да гради. Корисничкото право, односно корисникот на земјиштето не може да биде сопственик на тоа земјиште, а тоа е содржано во членот 33 од овој закон, каде што се кажува дека едни од сопственичките права се и корисничкото право на градежно земјиште. Значи, тука треба да се обрне големо внимание, затоа што со донесување на ваков закон, добро е што овој е во предлог фаза, сигурно ќе се измени тоа, или ќе се измени законот за градежно земјиште, затоа што овие две работи не можат да функционираат заедно.

Многу важна глава е членот 47 од кадер што почнува здружувањето за прв пат во инженерска комора за струки од областа на проектирањето, градежништвото и изведувањето на објекти, меѓутоа, јас овде би дал еден предлог за кој треба да се размисли, а тоа е дали инженерската комора, односно здружување во инженерска комора може да се подели и да виде здружување во инженерска комора и здружување во проектанска комора. Има такви примери дури и во земјите соседи каде што едно е инженерска комора, друго е архитектонска комора. Дури има

и посебен закон за здружување, закон за здружување на коморите, каде што децидно се кажува инженерска комора и децидно се кажува архитектонска комора, меѓутоа, ние не треба сега да одиме со закон, може во оваа посебна глава, членот 47 каде што се зборува за здружување на коморите да биде здружување во инженерска комора и потоа нови членови за здружување архитектонска комора и здружување во градителска комора.

Во член 52 од овој закон пак имаме судрување со предлогот на законот за просторно и урбанистичко планирање, затоа што во членот 52 имаме пренамена на објекти. Пренамената на објекти се кажува во член 52, член 53 врз основа на кои документи може да се изврши пренамена на објект, а едно од прашањата вчера што беше за објектите од државно значење, кажуваме дека објект од државно значење може да биде деловно административен објект со 1.000 метри квадратни и 10 метри кота на .. Што ако во моментот се издава одобрение за градба од локално значење, потоа заради некои интереси или за полесни или други околности, се бара пренамена на објектот и што ако се пренамени објектот од локално значење во објект од државно значење или обратно. Објект се гради за државно значење, како деловно административно објект и тоа со одобрение од Министерството за транспорт и врски, а потоа согласно овој закон, законот тоа го овозможува во членот 52 едноставно се врши пренамена на објектот и ќе се добие објект од локален карактер. Единствен пример е административно деловните објекти можат да се направат или во станбени објекти, кои што се од локално значење, што се овозможува со овој закон, или пак хотели над три категоории се од државно значење, а под со локално значење може да дојде до пренамена, меѓутоа, пренамената на објектот е една работа, а односите држава и локална заедница е друга работа и тука треба да се одредат рамките и дејноста до каде може да се оди со овие објекти. Дали може да се пренаменат или не може да се пренаменат, или пренамената може да биде само за објекти од државно значење, или пренамента да се однесува само за објекти од локално значење. На ваков начин како што е сега дефинирано во членот 52 едноставно не е до крај прецизирана таа работа и мислам дека ќе се прецизира во наредните фази.

Исто така ако одиме според членовите, во членот 58 е веќе надзорот и пак имаме проблем со другиот закон за просторно планирање и урбанистичко планирање затоа што сега кажуваме надзорот се извршува по членот 58, 59, 60 каде се кажува дека надзорот на објектите го извршуваат градежни инспектори. Од друга страна Законот за просторно и урбанистичко планирање го контролира урбанистички

инспектор. Тие се едно исто. Имаат само две звања дури можете да проверите урбанистички инспектор односно вработен во Државниот инспекторат за градежништво еден вработен има звање урбанистичко-градежен инспектор, меѓутоа, врз основа на два закона. Затоа велам треба да се одредат ингеренциите на министерствата. Ако едно министерство ја има контролата, односно ја има ингеренцијата во градежништвото, тогаш е во ред, меѓутоа, замислете, ако се поделат како што оди работата или не, тоа треба да се каже, дејностите во Министерството за транспорт и Министерството за екологија, тогаш ќе имаме еден урбанистички инспектор и еден инспектор за градежништво каде ќе одат за еден ист објект и врз основа на двата закона за просторно и урбанистичко планирање и Законот за изведување на објекти.

Тука треба да се направи едноставно да се види на каков начин ќе се решат тие односи и на каков начин ќе се решат односите за надзорот на објектите од локално значење и надзорот на објектите од државно значење. Каква ќе биде таа двостепеност за надзор затоа што таму имаме само во жалбената постапка двостепеност, меѓутоа, како ќе биде во конкретните ситуации дали може државен инспектор за градежништво да оди да контролира објект од локално значење со висина од 9 метри, само за 1 метар што нема да биде од државно значење. Или тоа право ќе го има само инспекторот од локалната заедница. Тие односи треба да се разработат добро, а мислам дека ќе се разработат затоа што едноставно сите дискусанти овде и сите дискусанти на Комисијата за транспорт, врски и екологија ги увидоа овие работи, ова е работен текст така што не е проблем во оваа фаза да разговараме за овие проблеми.

Исто така треба да се внимава со членот 74 каде се преодните и завршните одредби затоа што тоа е од правен аспект, меѓутоа, сепак да не настане некој вакум простор, па до донесување на лиценците или до донесување директно на службите односно профункционирање на службите во локалната заедница кој ќе ги издава тие решенија. Ќе ги издаваат подрачните служби на Министерството за транспорт и врски, меѓутоа, тоа треба да се нагласи, да биде правно затоа што ќе има жалбени постапки, некои од граѓаните можат да поведат иницијатива пред Уставниот суд и едноставно целиот закон односно некои одредби од законот да паднат заради овие завршни и преодни одредби кои треба да се решат на начин како што и сега функционира, едноставно само да продолжи од подрачните единици на Министерството за транспорт директно во службите на новата локална заедница која ќе ги има овие ингеренции во областа на урбанизмот.

Пратеничката група на ВМРО-ДПМНЕ ќе гласа за овој предлог-закон, ќе го поддржи исто како што гласаше за претходниот закон за просторното и урбанистичко планирање со надеж дека навистина во овој период прво ќе се искористат сите контакти, сите иницијативи што произлегоа од Комисијата за транспорт и врски, како што кажа и претседателот на Комисијата господинот Тромбев а од друга страна овој меѓупростор до донесување на Нацрт-законот навистина треба, бидејќи е излезен од Министерството треба да се даде до сите други служби односно асоцијации, големи градежни компании, овој закон е стручен закон и треба да се види што му фали на овој закон за да профункционира, секој сака овој закон да профункционира, како големите градежни компании тека и малите така и граѓаните на кои им е потребен ваков закон, едноставно се знае рамката до каде може и како може да биде во изградбата на објекти се во интерес на градежништвото затоа што Владата мора, еве Собранието врз основа на закон, меѓутоа, Владата мора врз основа на мерки, можности да биде иницијатор на заживување и продолжување на активностите што ги имаше градежништвото во изминатиот период и на некој начин да се даде уште поголема можност за работа на нашите градежни компании, во секој случај тука треба да се внимава и на градежната индустрија затоа што сепак, не велеам да се направи монопол, но треба да се штити нашето производство односно производството на нашата градежна индустрија, а ја имаме таа градежна индустрија и на некој начин како што рекоа и претходните дискусанти, да се направи една строга контрола на целиот градежен материјал што доаѓа од увоз во нашата земја. Уште еднаш ќе потенцирам и во овој закон за изградба на објекти, едноставно со сите механизми што ги има Владата, со сите правни механизми што ги има Министерството за транспорт и врски на секој странски инвеститор што доаѓа овде на некој начин во договорите да се даде до знаење, но и на правен начин да се регулира и градежните материјали што ги имаме овде да се користат овде кои се според некои европски стандарди, меѓутоа, и самото градежништво односно самото изведување да биде од македонски градежни компании затоа што само на таков начин инвестицијата што е дојдена во Македонија ќе остане во Македонија и во однос на средствата и во однос на градежништвото. Ако можеме ние како градежни компании да учествуваме на сите тендери и да ги земеме тендерите, тоа е гордост на Македонија во другите земји во Европа и светот, едноставно треба ние како држава, како Влада како Министерство за транспорт и врски на некој начин да се даде можност и овде градежниците да работат во интерес на Република Македонија.

Благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам господине Балковски.

Господинот Тромбев има реплика од 3 минути.

ТОМЕ ТРОМБЕВ:

Јас немав намера да реплицирам, меѓутоа, би се навратил на еден дел од излагањето на господинот Балковски особено на делот на постоење договор меѓу СДСМ и ДУИ за поинаква распределба на надлежностите на министерствата.

Надлежностите на министерствата се кажани во Законот за државна управа и се знае урбанистичкото планирање е во Министерството за транспорт и врски додека просторното планирање е во Министерството за животна средина и просторно планирање.

Вчера во мојата дискусија иницирав дека овие активности за урбанистичкото и просторното планирање и надлежностите не на градежништвото, туку над инвестициите треба да се концентрираат во едно министерство и тоа министерство да биде поефективно. Меѓутоа, немало никаков договор, туку тоа претставува државен интерес на Република Македонија, бидејќи такво министерство постоеше. Јас мислам дека и господинот Балковски ќе се согласи дека е неприродно во Министерството за транспорт и врски една од неговите надлежности да биде урбанистичкото планирање и градежното земјиште. Транспортот и врските ако ги земете како активности и како стопански гранки тие претставуваат некаква динамичка категорија, додека другото се претставува во зоната на недвижностите. Затоа мислам дека е од државен интерес да се направи една концентрација на такво министерство кое до 1998 година постоеше тоа беше Министерството за урбанизам, градежништво и животна средина, а од друга страна градежништвото и во овој момент како стопанска гранка е во надлежност на Министерството за економија, меѓутоа, инвестициите, урбанистичкото планирање, просторно планирање треба да бидат надлежност на едно министерство затоа што никаде нема во ни една држава ваква распределба на надлежности каква што е кај нас урбанистичкото планирање и градежното земјиште бидат во надлежност на Министерството за транспорт и врски. Благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Една минута реплика за господинот Балковски.

ЉУПЧО БАЛКОВСКИ:

Со господинот Тромбев имаме доста разговарано во поглед на стручен аспект и на некој начин стручно се согласуваме, но сега треба да го искажам ставот што вчера го кажав а тоа е Законот за просторно и урбанистичко планирање ако се усвои така како што е ќе му се одземат дел од ингеренциите на Министерството за транспорт и врски. Затоа велам дали тоа треба да се каже, бидејќи според овој закон ингеренциите не можат да се одземат, треба да се одземат според Законот за државните органи, меѓутоа, на ваков начин почнуваат да се одземаат ингеренциите како и според буџетот почнуваат по малку ингеренциите од областа на градежништвото одат и во Министерството за економија и во Министерството за финансии, а таму како што реков заради интерес на градежништвото и интерес на Република Македонија во поглед на исполнување на градежните работи треба да биде во едно министерство.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Има збор господинот Спирос Мавровски.

СПИРО МАВРОВСКИ:

Благодарам господине претседателе.

Еве јас би сакал да проговорам неколку збора за овој закон за изградба на објекти кој е еден од неколкуте закони за кои разговараме вчера и денес, мислам дека моето кратко учество во Парламентот на Република Македонија и овие закони кои до сега сум ги гледал мислам дека е ова еден од најслабите закони и најлошите закони што некој памети. Велиме дека е прва фаза, од сознанијата што ги имаме ова е некоја трета верзија на законот, претходно имало во јули, во август 2003 година и оваа последна верзија октомври 2003 година.

На состанокот на Комисијата за транспорт и врски сите стручни, надлежни и компетентни лица кои говореа, а говореа повеќе од 5 часа, изнесоа толку нелогичности во целиот закон, толку дисквалификации на овој закон што едноставно неговата потреба за донесување е неопходна, но на овој начин се поништуваат целите поради кои треба да се донесе.

Разгледувајќи го законот и слушајќи ги луѓето кои се разбираат во оваа област дојдовме до заклучок дека самиот наслов на законот - закон за градба всушност го има пропуштено делот кој значи градилиште. Ако е тој закон за градба, а градилиштето е главен дел каде треба сето тоа да се гради, мислам дека одиме во

една ситуација да говориме за нешто што е регулирано само во еден член од овој закон, а треба да биде клучно прашање начинот на кој ќе треба да се формира и на кој начин треба да работи тоа градилиште.

Во предложениот текст недостасува можеби 30% од вкупната нормативна материја што овој закон мора да ја обработи, а која се однесува на прогласувањето на градилиштето, на градбата, ситуациите во градбата, процедури и одговорности во текот на градбата, организации и заштита на градилиште, заштита на околината и градот од градилиштето, режим за внес и изнес на она што треба да се вади од градилиштето, работно време и загадување.

Тоа е основната работа што мислам дека треба да ја понуди законот она што ни се случува каде во ЕУ едноставно е недозволиво, секој ги знае своите права и ингеренции, секој го знае делот од земјиштето и каде и што може да работи на него.

Сериозна слабост, ова што господата од позицијата во текот на вчерашниот ден се обидуваа да кажат дека се работи за еден од клучните закони за децентрализацијата дека точно ова е тој закон кој понатаму ќе обезбеди локалната самоуправа да функционира многу подобро и со оние средства и територијална поделба што ќе ги добијат точно сега доаѓаме до еден хаос во целата структура затоа што ингеренциите се испреплетуваат. Имало ингеренции кои во исто време може да ги има и централната власт, а може да ги има и локалната. Тука имаме голем проблем, со ова решение не само што се изигрува духот на законот за локална самоуправа и практично се одбегнува децентрализацијата, туку се внесува хаос во ресорот и просторот кој ќе продуцира несогледливи и негативни последици. Имено, делбата се врши територијално по парцели според непрецизен список кој секогаш може да се толкува различно, се дуплираат сите органи во локалната и централната власт, а се оневозможува ниту едната ниту другата да ја контролира и хармонизира интегралната територија. Значи, се зголмуваат можностите за корупција.

Сето ова кажува дека овој закон можеби како идеја е добар, но врз основа на она што треба да следи и врз основа на сите закони што треба да ги донесеме за децентрализацијата, мислам дека ќе донесе повеќе хаос отколку ред.

Понатаму, конкретни забелешки има на повеќе членови од овој закон и тоа конкретни кои се однесуваат на тоа дека одреден број од нив се спротивни на Уставот уште на стартот така што Уставниот суд може да ги поништи па повторно да разговараме за нов закон или се спротивни на некои постари закони и директно ја стимулираат дивата градба. Како пример за сето ова би проговорил за членот 5 каде

погрешно се дефинира главниот учесник во градбата - инвеститорот, во ставот 1 стои дека како корисник на земјиште што не постои повеќе во алинеја 2 како домашно и странско правно лице кое вложува средства во договор со сопственикот исто така не може затоа што правото од градежно земјиште е неотуѓиво и не е правен промет и исто така во ставот 3 кој е ирелевантен од законот.

Во членот 4, став 2 стои странско физичко и правно лице може да биде носител на правото на градба доколку ги исполнува условите утврдени со овој закон, има соодветна лиценца од земјата од која доаѓа под услови на реципроцитет. Ова последното под услови на реципроцитет ние било кој странски инвеститор да го донесеме во Република Македонија неговата инвестиција да ја обусловиме под услови на реципроцитет. Мислам дека воопшто не држи и воопшто не е размислувано како точно да се регулира.

Во членот 54 се уредува пренамената на објекти што е спротивно на Законот за просторно и урбанистичко планирање затоа што намена на објекти и земјиште се одредува само со урбанистички план. Со оваа одредба се дезавуира уставното начело за хармонизација на просторот.

Во членот 72, против законското работење на органот надлежен за издавање одобрение за градба, се квалификува како прекршок што е погрешно, затоа што се квалификува како кривично дело, а тоа кривично дело е злоупотреба на службена должност и како такво треба да биде дефинирано во законот.

Со членот 75, во преодните и завршните одредби се амнестираат и практично се легализираат сите безправни градби, што е сосем неприфатливо. Во овој дел гледаме дека членот 75 дава можности, оние што веќе изградиле диви градби, со одредени наплати, дали тоа ќе биде до локалната самоуправа, или директно до државата, да можат тие илегални или безправни градби, да ги легализираат. Во оваа ситуација, кога кажавме дека, вчера господинот Тромбев кажа дека има 50 илјади диво градби, господинот Шапуриќ кажа некаде 70 илјади, така да тој број можеме да го дефинираме, но за мене е уште почудно што голем дел од објектите на јавните претпријатија сеуште се водат како диви градби и за истите сеуште не е издадена документација. Така да, еве сега и во самата продажба што треба да следи на ЕСМ, голем дел од тие објекти, при прегледот на документите се востановува состојба каде што воопшто некои од објектите не постојат дека се изградени на овие територии каде што денес постојат.

Во член 14, се прави исклучок, каде што може, лицето кое треба да биде претставено, да може да се јави како проектант, каде кажува за свои потреби и за

потребите на членовите на семејството. Сега кои се членовите на семејството и за колку потреби може тој истиот архитект на работи на вакви проекти и да бидат легализирани од државата, мислам дека треба да биде дефинирано.

Во членот 22, архитектонското обликување е утврдено во стандарди и нормативи кои ќе ги донесува министерот, што е без преседан во светската пракса. Неопходна е законска заштита на процесот на изготвување и донесување на стандарди и нормативи и други еманентни и стручни акти за вградување на стручна транспарентност, вклучување на стручно-научни институции во изработката. Сето ова го кажаа господата стручни лица за оваа работа. Затоа се и потегнува барањето да се формира таа комора. И делот кога се бараше Стопанската комора да не биде ова што е денес, на овој начин бидејќи многу малку придонесува за стручните луѓе да ги извршуваат своите активности, еве уште една прилика да се види дека стручноста треба да си го каже својот збор и да се вклучи во сето ова и во самата изградба на законот. Ова јас не би го прифатил ни како нулта верзија, не како трета верзија, за нешто што се работело, стручните луѓе имаат толку лоши перформанси за ова што на нас ни е понудено како на пратеници, што едноставно не сме стручни да ги разгледуваме овие работи.

Во однос на она што зборувавме за градилиште, не се обработени условите на прекин на градба, под кои услови, како. Едноставно, еве во Битола можам да кажам, во моментот стојат неколку градби кои се започнати, некои се стигнати можеби до 20 или 30%, еве веќе 6-7 години стојат на клучни места во градот, а воопшто никој ништо не презема. Сега дали е тоа дивоградаба, дали е завршена градба, дали ќе треба да се заврши или што треба да се направи со истото едноставно не го решава ни овој закон.

Воопшто не е обработена материјата за одобрение за комунални работи, со улици, инфраструктури, прокопи, приклучоци, што претставува 50% од материјата за одобрение.

И една многу друга важна работа, кога се говори за одобренијата, бидејќи говоревме многу често и Владата тоа цело време транспарентно сака да го прикаже. Тоа е едношалтерски систем и работењето, Владата и министерствата да бидат на услуга на граѓаните. Сега се случува, граѓанинот, од она што требаше досега и можеше да му се заврши, да биде препратен на 6-7 шалтери да ги собере овие документи за да може да извади одобрение за градба. И како што кажа г. Балковски, тоа одобрение за градба, ако не е во ред, треба да се најде начин да се реши на друг начин, но не на овој начин сега повторно граѓанинот да трча од шалтер

на шалтер, да бара некои дозволи за подземни скривници и не знам уште не какви други работи што ќе биде изложен и на трошоци и на време за да не може сето тоа да го заврши. Значи од една страна кажуваме за едношалтерски систем и тоа јас го прифаќам и така треба да биде ова решение, но од друга страна граѓаните ги доведуваме во ситуација да посетуваат не знам колку шалтери.

Во образложението на самиот закон имаше кажано дека дел од овој закон ќе ги вгради целите од Советот на Европа, со што ќе стане компатибилен со европското законодавство.

Разгледувајќи ја оваа директива може да се заклучи дека во Предлог законот не се вметнати овие одредби кои постојат во директивата, како што се производи кои се користат во градежни работи и нивното пуштање на пазар, нивното атестирање, овластените лаборатории, овластени тела за инспекција и издавање сертификати на производите, европско-техничко одобрување на одредени производи и друго. Поради ова не може да се прифати дека одредбите од оваа директива се трансформирани ниту имплементирани во предложениот закон. Значи предлогот од стручните лица беше оваа директива конкретно преведена да биде поставена и во самиот закон бидејќи не се работи за голем дел, но стручно преведена, затоа што се работи за стручна област за која ќе може граѓаните и воопшто пратениците да имаат една претстава што значи европската директива и како ние ќе можеме да бидеме до Европската унија.

И уште една забелешка на крајот, дека тука се работи за еден закон кој се однесува за многу објекти, посебно објекти кои се од висока градба, додека објектите од ниска градба не се ни опфатени. Значи останува многу работа. Јас се надевам дека Министерството ќе има доблест овие голем број на забелешки, сигурно ако законот е 15 страни, забелешките се повеќе од 30 страни, дека ќе најде можност да ги имплементира во законот, па кога ќе го добиеме тоа пречистено решение и да се овозможи една јавна дебата во која ќе учествуваат сите заинтересирани стручни луѓе и граѓани на Република Македонија, да добиеме еден солиден закон кој ќе претставува основа за понатамошното работење.

Во оваа прва фаза, како идеја, го поздравуваме и јас лично ќе гласам за овој закон.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам господине Мавровски.

Дали некој друг бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот и на Собранието му го предлагам следниот заклучок.

Ги молам службите да го утврдат точниот број на пратеници во салата.

Минуваме на гласање.

Според тоа на Собранието му го предлагам следниот заклучок:

1. Собранието на Република Македонија го усвојува предлогот за донесување на закон за изградба на објекти.

2. Владата на Република Македонија да изготви и на Собранието ќе му достави Нацрт на закон, при што ќе ги има предвид забелешките, мислењата и предлозите содржани во извештаите на работните тела и од расправата на седницата на Собранието на Република Македонија.

3. Овој заклучок заедно со извештаите на работните тела и стенографските белешки од расправата на седницата на Собранието на Република Македонија, да се достави до Владата на Република Македонија и Министерството за транспорт и врски.

4. Предложениот заклучок го ставам на гласање.

Ве повикувам да гласаме.

Гласале вкупно 66 пратеници и сите гласале за заклучокот.

Констатирам дека Собранието го усвои предложениот заклучок.

Преминуваме на 5 точка - Предлог за донесување на закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата.

Предлогот за донесување на законот и извештаите на работните тела на Собранието Ви се доставени односно поделени.

Отворам претрес.

Процедурално за збор се јави г. Јани Макрадули.

ЈАНИ МАКРАДУЛИ:

Почитуван претседателе, почитувани колеги пратеници,

Бидејќи очекувам по оваа и по другата точка да има малку расправа, предлагам согласно член 74 каде што можеме на поддршка на 10 пратеници да го смениме редоследот на точките, да почнеме од точката 8 па до крај денеска да завршиме, бидејќи повеќе комисии се блокирани, не можат да работат, да се изберат претседатели, после измените што настанаа со реконструкцијата на Владата и со некои делегации, бидејќи ни претстојат некои меѓународни активности.

Така да согласно член 74 од Деловникот би побарал да продолжиме со точката 8, а потоа да се вратиме на точките 5 и 7.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Дали има поддршка од 10 пратеници? (Има).

Го ставам на гласање предлогот на господинот Макрадули.

Ве молам да гласаме.

Гласале вкупно 61 пратеник, 60 гласале за, воздржан нема, а еден пратеник е против.

Бидејќи јас ја отворив оваа точка, ние можеме оваа точка да ја завршиме, па после тоа да продолжиме со 8 точка. Тука се претставниците.

Повелете господине Краљевски.

ЧЕДОМИР КРАЉЕВСКИ:

Јас се извинувам што малку ќе ја оддолжам седницата, но ќе ве замолам за 5 минути пауза бидејќи ми се јави координаторот на пратеничката група, треба нешто да се договориме.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Пет минути пауза.

(По паузата седницата продолжи со работа во 13,30 часот).

Значи, продолжуваме со петтата точка.

Предлогот за донесување на закон и извештаите на работните тела на Собранието ви се доставени односно поделени.

Отворам претрес.

Има збор господинот Зиди Џилили.

ЗИДИ ЏЕЛИЛИ:

Почитуван претседателе, почитувани колеги пратеници,

Причините за измените и дополнувањата на овој закон, како и на некои претходни закони, произлегува од законот за локална самоуправа, во однос на пренесување на надлежности како што се сопственоста, инвестициите, одржувањето, од централната на локалната власт.

Еден дел од измените се однесува на стратешки измени за развојот на оваа област, вклучувајќи и физички лица во извршувањето на одредени работи во оваа дејност, за грижа и едукација на децата од предшколска возраст, со цел еден ваков

приод на измени на законот да овозможи конкуренција на услугите и нивно подобрување во корист на граѓаните.

Ќе ги искажам моите сугестии и забелешки во врска со овие измени, со една единствена цел, да се елиминираат некои нејаснотии.

Член 16 на актуелниот закон каде се предлагаат измените, јавната институција за деца, се основа со одлука на општината, со претходно мислење дадено од Министерството за труд и социјална политика. Значи, бидејќи средствата за основање и за работа на оваа институција ги обезбедува општината, повторно одлука за негово основање треба да даде соодветното министерство, значи Министерството за труд и социјална политика, што мислам дека треба да се брише затоа што општините се тие кои треба да решат дали има потреба за основање на вакви институции за згрижување на децата.

Исто така член 22 кој го менува член 75 од досегашниот закон, кој предвидува процедура за работа на институцијата, на оние кои го подигнале како институција, значи одлука за спречување на работата, ја донесува општинскиот совет, но и во овој случај со претходно мислење дадено од Министерството за труд и социјална политика.

Што се однесува до членовите кои предвидуваат можност и физички лица да можат да се занимаваат со соодветна дејност во оваа област, дозволата за работа како и прекин на работа во оваа дејност, овозможува соодветното министерство. Значи, локалната власт нема да има никакво знаење, кој се занимава со оваа дејност во нивната општина и колку и како функционира една ваква институција.

Понатаму се вели дека физичкото лице дозвола за работа може да изгуби доколку, се набројуваат неколку причин, доколку има случај на смрт, доколку се казни со затворска казна поголема од 6 месеци, но воопшто не се предвидува што ќе се случи со децата за кој во тој момент физичкото лице се грижело за нив.

Понатаму во делот од законот кој се однесува до регулирањето на одморалиштата за деца каде што се предвидува давање под закуп од страна на централната власт, значи од Министерството, како основање и од приватни институции како и установи од правни и физички лица, во овие случаи управниот одбор ќе има многу значајна работа и улога и локалната власт именува три членови на управниот одбор. Значи, преку одборот и оставен е еден простор што не треба да постои, доколку претседателот на општината, заедно со управниот одбор има директор или го отповикува од функција директорот на еден ваков институт или установа, тогаш нема потреба кандидатите што не се именуваат или подоцна

претседателот ќе ги отповика од работа, да имаат право на жалба до второстепената владина комисија. Бидејќи, во првостепената, каде што жалбите се разгледуваат, тоа е управниот одбор и доколку второстепената комисија за разгледување на жалбата е претседателот на општината, тогаш нема потреба да има третостепена комисија.

Ви благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам господине Џелили.

Повелете госпоѓо Којзеклиска, а нека се одготви пратеникот Лилјана Поповска.

МАРИЈА КОЈЗЕКЛИСКА:

Почитуван претседателе, почитувани колеги пратеници, почитувани претставници на Владата,

Низ ова Собрание поминаа многу важни закони од областа на трудот и социјалната политика, а исто толкав број се наоѓаат на дневен ред на неколкуте прекинати седници што ќе продолжат во наредниот период.

За голема жал, токму како што од основањето на ова Собрание па до денес низ матичната Комисија за труд и социјална политика, колку што ме држи меморијата, поминаа само еден или два закони, предлози за донесување на закони, додека останатите закони не ја поминаа матичната комисија. Причините за ова, за оние кои не го знаат тоа да објаснам е во толкувањето на Деловникот на Собранието на Република Македонија во делот на употребата на јазиците, кога се претседава со работните тела. Токму овој проблем на сите членови на матичната комисија за оваа толку важна област, труд и социјална политика им беше оневозможено правото да укажат конкретно за овој закон на министерот за труд и социјална политика или на претставникот кој ќе беше присутен на комисијата, односно да бараат од министерот толкување за предложените измени и дополнувања на Законот за заштита на децата. Со оглед на тоа што тоа право во матичната комисија, чиј член сум и јас, ми беше ускратено, истото ќе го искористам од оваа говорница.

Генерално гледано, грижата за заштита на детето е еден сегмент од општествениот живот на кој што кај нас се посветува најмало можно влијание. Истото, секогаш е маргинализирано, функционира по инерција, секогаш се решава стихийно без да се води најмалку сметка за вистинската заштита на детето. И овој

закон, со ваква предложените парцијални измени и дополнувања ниту од далеку не ги изразува ниту нуди вистинска грижа за заштита на детето.

Ако почнеме Предлогот за донесување на закон да го читаме од почеток, истовремено споредувајќи го со текстот на членовите што се менуваат, прво, предлогот содржи вкупно 63 членови. На крајот од овој предлог, во членот 63 пишува дека овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во Службен весник, две одредби, членот 3 и членот 4 ќе се применуваат од 01.01.2004 година, одредбите од членот 6, 8 и 9 ќе се применуваат од 01.04.2004 година и останати имаме 25 членови што ќе се применуваат по завршувањето на наредните локални избори и по влегувањето во сила на законот со кој што се уредува функционирањето на единиците на локалната самоуправа. Значи, од вкупниот број на 63 члена, 25 ќе се применуваат по завршување на наредните локални избори.

Имено, вака како што е поставено, произлегува дека основната цел или причина за донесување на овој закон е токму децентрализацијата или усогласување на Законот за заштита на детето со Законот за локална самоуправа во делот на пренесување на одредени надлежности од централната власт на единиците на локалната самоуправа.

Се согласувам, почитувани колеги, дека децентрализацијата на власта треба да се спроведе. Иако не се согласувам со предложениот Предлог на закон на Владата за територијална поделба, меѓутоа ќе имаме можност на наредните собраниски седници, кога претседателот ќе го стави, за тоа да дискутираме. Но, навистина се прашувам дали и овој сегмент - заштита на детето, треба сега да биде децентрализиран? Ова го велам од причина што сепак се работи за еден многу важен сегмент што не смеете така сувопарно да го препуштите на толку фаворизираната децентрализација. А, притоа да не се води сметка за изработка на една сериозна, генерална платформа врз која што ќе се темели натамошниот развој и грижа за заштитата на детето.

Со вака предложениот Закон се добива впечаток дека причините заради негово донесување се во три области, или се состојат во три основни делови:

Првиот дел е во делот вклучување на физички лица во вршењето на определени работи од дејноста згрижување и воспитување на децата од предучилишна возраст или, поедноставно речено, лице со завршено соодветно. иако во самиот Предлог за изменување и дополнување на законот не се наведува какво е тоа соодветно, значи на лице со завршено средно образование да може да му се овозможи да ја вршат дејноста згрижување и воспитување на децата. Иако на

овој начин се сака да се покаже дека ќе се отворат, сака да се покаже дека ќе се отворат нови работни места за невработени лица со соодветно средно образование, некако ми се чини дека тоа сепак ќе остане само една добра желба пренесена на хартија, а хартијата знаеме трпи се, а во овој случај таа е содржана во Предлогот за изменување и дополнување на Законот за заштита на детето. Тоа е во едниот дел.

Во делот на можностите за давање на закуп на јавните установи за деца, детски одморалишта, иако, според мене, а верувам дека сите оние колеги кои студиозно го разгледале овој Предлог за изменување и дополнување на Законот за заштита на детето ова е сепак основната цел за овој Предлог на закон ја помине собраниската процедура и во некоја наредна прилика да биде донесен.

Во десет членови, почитувани колеги и тоа од членот 83-а до членот 83-с се сака да се постигне целта, а тоа е некому да се овозможи добра финансиска корист токму со давањето во закуп на детските одморалишта, ако се знае дека многу од нив се наоѓаат на мошне атрактивни планински или езерски места. Значи, целиот свој труд Министерството за труд и социјална политика или оној кој го предлагал законот за измена и дополнување на Законот за заштита на детето, дали е министерот или некој од вработените во Министерството, вложил многу труд за да изнајде начин и модус како некому да се овозможи да се стекне со финансиска корист.

Немам ништо против, со оглед на состојбата во која се наоѓаат определен дел од тие јавни установи за деца, детски одморалишта да бидат дадени во закуп, но во членот 27 од Предлогот, поточно во предложениот нов член 83-а се вели следното: “Постојните јавни установи за деца, детски одморалишта може, со одлука на Влада да се трансформираат во друштва, согласно прописите за трансформација на претпријатија со општествен капитал, под услов идното трансформирано друштво да обезбеди одмор и рекреација и други услуги согласно условите пропишани со овој закон и со договор склучен помеѓу Владата и друштвото”.

Во ставот 2 се вели: “Со договорот од став 1 друштвото во определен рок со договорот од став 1 на овој член е должно да основа приватна установа за деца, детско одморалиште”. Значи друштвото е должно да основа приватна установа за деца, детско одморалиште.

Под претпоставка дека тој тоа ќе го стори, закупецот, по склучување на договорот, согласно член 87-ѓ, во кој се вели: “Закупецот е должен да ја врши дејноста што се вршела во јавната установа за деца, детско одморалиште што се

зема под закуп”. Значи, тој е должен, закупецот, да ја врши истата дејност што ја вршело и до сега тоа детско одморалиште.

Сега, според логиката на бизнисот, закупецот мора да ја зголеми цената на услугите што ќе ги дава во тоа детско одморалиште, што ќе биде сугурно многу поголема од таа што до сега ја плаќаа корисниците на тие услуги, се со цел да ги покријат трошоците што ги направил со уложување во доизградба и подобрување на квалитетот на одморалиштето.

Ако пак ја земеме предвид општата економска состојба во Република Македонија и платежната моќ на населението, што јас навистина го ставам под знак на прашање поимот платежна моќ, повеќе личи на платежна немоќ, се поставува прашањето која е причината сега, сега во овој момент како што е вака предложен овој Предлог за изменување и дополнување на Законот за заштита на детето да се дава под закуп и што ќе се случи, како што ни оди економијата во “забрзан развој” и тие истите да бидат запустени од страна на закупците.

Интересен момент е ставот 2 во членот 83-ѓ во кој се вели дека: “По исклучок на став 1 на овој член, закупецот може да организира и дава други услови освен организирање на игри на среќа, коцкарници, казина, барови и слично”. Значи, може да организира и да дава други услови, по исклучок. И сега, би сакала да го прашам министерот, тој не е присутен но можеби заменикот знае да ми одговори, кој ќе го определи тој исклучок и врз основа на кои критериуми ќе се утврди дека постои потреба од исклучок за определено детско одморалиште.

Тоа што се наведува во членот 83-г, дека при издавање под закуп приоритет имаат работниците вработени во установата од член 83-б односно постојната установа за деца, детско одморалиште, кои се распоредени на работни места во установата, при исполнети исти услови утврдени со закон. Значи, во членот 83 приоритет имаат работниците што се постојано вработени таму.

Во членот пак 83-е се вели: “Закупецот е должен да ги преземе работниците кои при влегувањето во сила на овој закон биле распоредени на работно место во установата што ја зема под закуп и да ги задржи најмалку пет години од денот на отпочнување со работа на приватната установа за деца, детско одморалиште”.

Повторно има прашање до министерот, меѓутоа мислам дека и овој пат може заменикот да ми одговори дали тие знаат колкав е бројот на вработените, вкупниот број на вработени кои опстојуваат како вработени во постојните детски одморалишта? Пред се ова го кажувам од причини затоа што да не се залажуваме дека нивниот број е многу голем и дека тие имаат доволно финансиски средства за

да можат да ги земат под закуп овие установи. Значи, би сакала, ако може да ми се одговори на тоа прашање, бројот на вработените кои се моментално вработени во детските одморалишта.

Третиот дел е неизбежниот, Рамковниот договор, што во овој предлог е инструментализиран во членовите 12, 28 и 40 во делот на употреба на соодветни термини во одредбите на Законот што го уредуваат начинот на остварување на воспитно образовните активности, во групите во кои активностите се изведуваат на јазикот на соодветните заедници. Ама, ниту имплементацијата на Рамковниот договор, што е појдовна основа на сите до сега поминати закони во Собранието и тие допрва што ќе дојдат, ниту пак привидната постојана ангажираност на Министерството за труд и социјална политика за подобрување на економската состојба на работниците на Република Македонија, ако се знае дека Министерството за труд и социјална политика е Министерство што има најголем број на проблеми со оглед на структурата што потпаѓа под тоа Министерство, не може да го сокријат она мало црвче од 10 членови што се воведуваат со овој Предлог на закон, а се однесуваат на давањето под закуп на детските одморалишта на определени лица.

Кога во целост ќе се земе овој предлог се добива и општ и поединечен впечаток дека тоа е само една добро направена шминка или согласно современите токови “мејк ап” на постојниот Закон, без суштинско решавање на проблемите што досега се појавуваат во неговата практична примена, освен во насуштествениот дел, а тоа е давање под закуп на јавните установи за деца, детските одморалишта. А, тоа нешто, колеги, е конкретно софистицирано многу конструктивно и многу исплатливо, посебно за определени физички или правни лица што ќе го склучат договорот за закуп помеѓу Владата и тоа лице на детските одморалишта.

Иако овој предлог, како што реков, претставува шминка, сепак има неколку работи што би сакала да ги отенцирам:

Прво, би сакала заменик министерот да ни објасни кој дел од измените и дополнувањата на Законот за заштита на детето се направени како резултат на согледување на практичната примена на законот? Затоа што од самиот предлог не успеав тоа да го видам, особено освен ако не се однесува на новата глава што се воведува, а тоа е главата 5-а каде на физичките и правните лица им се овозможува да вршат определени функции и дејности од областа на воспитувањето и згрижувањето на децата.

А, кога сме вее кај оваа нова глава што се предлага со новиот Предлог, вршење одредени работи од дејноста на згрижување и воспитување на децата, од други правни и физички лица, се наметнуваат неколку прашања:

- Дали Министерството има податоци колку деца моментално посетуваат детски градинки, постојните детски градинки;

- Колкав процент од капацитетите на детските градински стојат неискористени, со други зборови, според она што јас го знам, детските градинки во постојниот состав имаат проблем да обезбедат доволен број на деца за нивно нормално функционирање;

- Исто така, се поставува прашањето дали Министерството располага со податок колкав е надоместокот што родителите го плаќаат за услугите што ги даваат во јавните установи за деца и колкав процент од семејниот буџет изнесува тој надоместок, доколку се работи за едно дете или доколку се работи за две деца.

Истовремено би сакала да го потсетам Министерството за труд и социјална политика на бројката од 390 илјади невработени во Република Македонија односно нејзино натамошно зголемување како што најави министерот за финансии господинот Никола Поповски во неговото експозе за Буџетот дека таа бројка ќе ја помине психолошката бариера од 400 илјади невработени бариера што се однесува на споредување на податоците на бројот на невработените во Република Македонија и вкупниот број на жители во Република Македонија, што значи дека една четвртина од населението во Република Македонија е невработена.

Можеби намерите на министерот се искрени во делот на давање можност на физичките лица, преку вршење на одредени работи во дејноста на згрижување и воспитување на деца, како професионална дејност или пак да им овозможи на правните лица, ако се запишани во трговскиот регистар како агенции за давање услуги за чување и нега на деца...

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Гопсоѓо Којзеклиска, само да ве информирам дека има уште три минути до паузата.

МАРИЈА КОЈЗЕКЛИСКА:

Ќе завршам претседателе.

Да вршат определени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца. Значи, можеби намерите на министерот се искрени. Но, со оглед, ќе повторам, на

општата немаштија што владее во Република Македонија и платежната немоќ на населението, пред се на родителите кои ги даваат своите деца во тие јавни установи, навистина не гледам дека таквите форми на згрижување и воспитување на деца масовно ќе заживеат. Сигурно дека ќе се најдат неколку од нив, од јавните установи што ќе функционираат како што треба. Но, нивниот број ќе биде многу занемарлив и многу мал во однос на решенијата и намерите, ако се вистински, што се нудат како такви во Предлогот.

Значи, сметам дека ефектот од таканаречената плурализација во дејноста згрижување и воспитување на децата нема да се постигне со вака предложените одредби, а наспроти ова, ефектот давање во закуп на јавните установи детски одморалишта основани од Владата ќе има таков ефект што на неколку лица, неколку луѓе сигурно ќе ги заболи главата и на тие луѓе ќе им се остварат до сега неостварените желби, се разбира во финансиска смисла на зборот.

Затоа сметам, ќе завршам претседателе и пред трите минути, дека во наредната фаза Валата и Министерството за труд и социјална политика сериозно ќе го доработат овој предлог, ќе ги согледаат сите можни проблеми што ќе настанат со ваквата негова примена, ако не претрпи измени, да направат детална анализа и снимање на состојбата, ама состојбата на теренот во однос на делот заштита на децата и да ги прифати сите забелешки во насока на вистинско подбрување на заштитата на детето при изработка на предлогот на законот.

Благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

И јас особено ви благодарам.

Сега сме точно 14,00 часот. Ќе направиме пауза до 15,00 часот, а прв дискутант е госпоѓа Лилјана Поповска.

Пауза до 15,00 часот.

(По паузата)

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Да продолжиме со работа.

Збор има пратеникот Лилјана Поповска, а нека се подготви пратеникот Силвана Бонева.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Благодарам, г-дине претседателе, почитувани колеги пратеници, почитувани претставници на Владата,

Јас сакам да го поддржам предлогот за донесување на закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата и во името на ЛДП и во мое лично име.

Би сакала, навистина, сосема во еден подруг тон да се изразам за овој закон за максимално позитивно. Мислам веќе дека стана практика, законите предложени од Министерството за труд и социјална политика да бидат речиси едногласно поддржани и на комисиите и на Собраниските седници. Еве, и во овој закон јас гледам едно сериозно и темелно подготвување и од друга страна нешто што секогаш го поздравувам, а тоа е една отвореност за дискусија, јавна расправа со стручни лица, со корисници на одредени закони и со невладиниот сектор, кој што и во овој закон е присутно. Овој закон го поддржувам, затоа што мислам дека е потребен, а тоа е пред се, едно неопходно усогласување на со Законот за локална самоуправа во смисла на пренесување на одредени надлежности од централната власт на единиците на локална самоуправа и тоа во смисла на надлежности што се однесуваат на детските градинки, прд се. Исто така, со овој закон се овозможува вклучување и на други правни и физички лица во вршењето на дејноста, згрижување и воспитание на децата од предучилишна возраст. Јас не можам да најдам ништо што не би го поздравила во овој закон, гледам максимална добронамерност во можноста да се вклучат и други правни и физички лица во оваа дејност, а тоа е пред се можност за нови вработувања, меѓутоа, тоа е и можност да се понуди подобра услуга, што значи една поголема конкурентност во давањето на овие услуги, што секако ќе биде, барем така очекувам, во функција пред се на самите деца.

Значи, го поддржувам овој закон и мислам дека ова е еден современ закон со максимално добри намери и нешто што е исто така важно што го содржи овој закон, тоа е ослободување на државата од дел од своите функции, кој досега се финансираат од Буџетот на Република Македонија, во случајот се работи за детските одморалишта, кои што знаеме дека во поголемдел се, сепак, во тешка состојба, постојано се кубури со редовна исплата на плати, одржување на нивото на услугите итн. Мислам дека преку можностите што се предвидени со овој закон, тие детски одморалишта да можат да бидат земени под закуп од приватни лица, исто така, ќе се овозможи подобро функционирање на тие одморалишта. Но, овдека би сакала да нагласам дека сите треба да бидеме свесни дека едно е на хартија добра

намера, друго е добро тоа да се спроведе, јас само би потенцирала тука во функција и на една претходна дискусија, да се вгради може би поголема контрола во оваа област во делот на издавање под закуп и исто така да се направат прецизни правилници при изградбата на критериуми за тоа кој се може, кои правни и физички лица можат да ја вршат дејноста за згрижување и воспитание на децата од пред училишна возраст затоа што тоа е сепак една деликатна дејност. Значи, би сугерирала повеќе да се обрне внимание на контролните механизми околу спроведувањето на овој закон, кој што во основа сметам дека е извонредно позитивен.

Уште една сугестија би дала, би сугерирала преку крајната форма на Законот да се обезбеди квалитетно функционирање на детските градинки, посебно во мултиетнички средини. Ова го велам од два аспекта. Од една страна за да се одржи нивото на тие услуги во тие градинки, затоа што имаме ситуации каде што посиромашна општина има помали можности дополнително да даде средства, како што е предвидено со Законот, за функционирање на овие градинки и мислам дека треба да се најде некаков компензационен фонд или некаков начин преку кој што ќе може да се компензира од посиромашните средини, да можат детските градинки да го задржат потребното ниво, за да може да се даде соодветна услуга на децата.

Втор аспект што е битен во мултиетничките средини, тоа е да се работи на една современа програма, каде што ќе има мешани етнички групи, затоа што мислам дека од тука почнува заедничкиот соживот и делбите или заедничкиот живот се прават од најмали нозе. Мислам дека би било многу важно Министерството за труд и социјална политика во овој период во кој што треба да се префрлат надлежностите на локалната самоуправа да порабоди на изготвување на такви современи, модерни програми во функција на унапредување на меѓусебната толеранција, на меѓусебното познавање, меѓусебното разбирање. Мислам дека е тоа особено важно и би замолила ако се најде одреден начин тоа да се вгради и во овој закон или подоцна преку подзаконски акти да се дополни нешто што би било комплементарно на оваа законска материја. Еве, тоа е мојата дискусија. Значи и во мое лично име и во името на ЛДП поддршка за овој закон и верувам дека со овие ситни забелешки и сугестии тој ќе биде уште подобар во крајната верзија.

Благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам, госпоѓо Поповска.

Повелете госпоѓо Бонева, а нека се подготви пратеникот Ана Андова.

СИЛВАНА БОНЕВА:

Почитуван претседателе, претставници на Владата,

Би сакала накратко и јас да го кажам моето мислење за предлогот кој што е пред нас даден од Владата за Законот, предлогот за измени и дополнувања на Законот за заштита на децата. Сметам дека овој закон, измените и дополнувањата му беа потребни на овој закон, посебно заради тоа што претстои децентрализација на власта со пренесување на одредени надлежности и во оваа сфера од централно ниво на локално ниво. Во овој контекст се направени и дел од измените и дополнувањата на овој закон, што значи произлегуваат од децентрализацијата на власта и пренесувањето на надлежностите на локалната самоуправа на одредени надлежности од оваа област, меѓутоа, има дел од измените и дополнувањата, кои што се поднесуваат и на воведувањето на конкурентност во дејноста, која што е навистина толку потребна во ова пазарно стопанство, кое што го градиме во државата. Понатаму, измените и дополнувањата се однесуваат и на имплементација на соодветни термини, кои што произлегуваат од амандманите на Уставот на Република Македонија донесени во 2001 година, и кои што го уредуваат начинот на остварување на воспитно образовните активности во детските градинки, во кои што истите за групите на деца, се изведуваат на јазикот на соодветната заедница.

Исто така, во Законот, како што зборуваа моите колеги, има глава која што се однесува на одвојувањето на финансирањето од Буџетот на Република Македонија, на јавните установи за деца односно детските одморалишта и сезонските одморалишта. Не би навлегувала многу во конкретните одредби од законот би сакала општо да се искажам најпрво во однос на воведувањето на конкурентноста на услугите во оваа сфера и сметам дека со отворањето на можноста за конкуренција односно можноста и физички лица да ја вршат оваа дејност, тоа е можност за отворање на приватни градинки и со тоа се создаваат услови за подобрување на квалитетот на услугите односно за подобро згрижување и заштита на децата во Република Македонија. Но, во исто време, е многу важно тоа што се легализираат досега детските градинки, кои што работеа во државата, меѓутоа, беа регистрирани како трговски друштва и во нив немаше можност за државата да врши никаква контрола односно инспекциските органи немаа можност да влезат внатре во овие детски градинки и да видат како се остварува и воспитната функција во детската градинка кој е тој, односно која е таа програма, што се спроведува и кој е тој што ја врши оваа работа. Значи, сега, се овозможува да се воспостави една правна рамка во која што ќе можат да се најдат и овие тн., сега во моментот

трговски друштва, чие што во моментот регистрирана претежна дејност е надвор од областа на дејноста згрижување и воспитание на децата и заради тоа со Законот е даден и должниот рок од 6 месеци. Овде се согласувам со претходните дискусанти дека треба изричито да бидат кажани критериуми, кои што треба да ги исполнуваат овие физички лица, за да можат да вршат ваква дејност, бидејќи тоа е многу сериозна работа, освен спроведување на една воспитно образовна програма, треба да се исполнат и услови за здравствено згрижување на децата, но и хигиенската, санитарно-хигиенската компонента треба да биде задоволена. Се на се земено, мислам дека во наредната фаза и овде ќе се внимава да се конкретизираат овие критериуми, се со цел да се обезбеди една солидна заштита и згрижување на децата во Република Македонија.

Она што можев да го констатирам и она што кај мене создава дилема која што ја искажав и на комисијата за политички систем кога се разгледуваше овој закон, предлог на закон, а за жал, немавме можност, како што кажаа и претходните пратеници, на матичната комисија поопстојно да се разгледува на Комисијата за труд и социјални работи. Еве, апелирам до Парламентот конечно да се изнајде формула за решавање на овие дилеми кој и како треба да ја води седницата и различни толкувања да се усогласат, се со цел овие закони кои што ни претстојат, а се од интерес на сите граѓани во државата, за да можат од матичната комисија, навистина, сериозно да бидат разгледани.

Повторно ќе го повторам тоа што го кажав и на Комисијата, а тоа е мојот сомнеж, дали со децентрализацијата на Власта, со пренесувањето на надлежностите од централната на локалната власт, ќе успее локалната власт да ги оствари сите овие функции кои што се оставаат од сферата на заштитата на децата. Тоа го зборувам од причина што во тогашниот момент кога беше комисијата, бидејќи го немаме законот за финансирање на локалната самоуправа, дали ќе можат локалните самоуправи да ја исполнат солидно оваа функција. Меѓутоа, еве, во овој момент го разгледуваме денес овој предлог на закон, а веќе го имаме Законот за финансирање на локалната самоуправа и се обидов да го најдам реализирањето на оваа толку значајна област во овој закон, како би можело да се реализира на локално ниво, со сите надлежности кои се препуштаат на локалната власт и верувајте сеуште не сум убедена дали би можеле сите општини да ја остваруваат оваа своја задача во интерес на децата на Република Македонија и во функција на обезбедување на добра детска заштита. Бидејќи, навистина, има и побогати и посиромашни општини и се плашам да не се дозволи една

нерамноправност во условите, кои што ги користат децата во сферата на детската заштита. Значи, може да дојде до тоа децата да бидат ставени во нерамноправна состојба во различни општини, бидејќи условите на детските градинки ќе зависат и од финансиската моќ на општината. Имавме и тогаш на Комисијата толкување односно укажување од страна на Министерот за труд и социјална политика дека со претстојниот закон за финансирање на локалната самоуправа, државата ќе се обврзе со блок дотации, општините кои што не можат да ја исполнат оваа своја функција, да помогне.

Јас се обидов во овој закон и навистина најдов дека постои член 12 во кој што се зборува за блок дотациите, кои што државата ги испраќа до локалните самоуправи и добро е тоа што дури директно е посочен член 22 од Законот за локална самоуправа, точките 5, 7, 8 и 9, односно посебно за нас е интересна во овој закон точката 7, каде што се зборува за социјалната заштита и заштитата на деца. Значи, државата се обврзува да дава блок дотации во оваа сфера на заштитата на децата, меѓутоа, претходно ако одобри конкретни програми кои што ги доставува локалната самоуправа. Е, сега, Владата е таа која што донесува Уредба за методологија за утврдување и распределба на овие блок дотации на Предлог на надлежното Министерство. Значи, оценката дали ќе биде финансирана некоја комплетна програма ќе ја дава Владата. Затоа, многу е битно во уредбата што ќе биде ставено како критериум за финансирање на некоја програма, која што се доставува од страна на локалната самоуправа од оваа сфера.

Мене ме плаши и тоа ни беше сугерирано, повторно ќе кажам, од страна на министерот и го најдов и во став 3 од овој Закон и од член 12 во однос на блок дотациите со кои што тој рече дека се обезбедува досегашното ниво на детска заштита во општините кои што се сиромашни. Значи, повторно ќе има блок дотации од страна на државата, меѓутоа, дали тоа значи, дека нивото на условите на градинките во сиромашните општини треба да остане исто и дали нема обврска државата да помогне тука, со цел да се создадат еднакви услови за згрижување и заштита на децата. Ние знаеме дека во моментов условите во државата, во градинките секаде не се исти. Има градинки каде што децата имаат прекрасни услови за работа, а и руинирани градинки, каде што таваните и подовите секој момент можат да се срушат врз децата, а да не зборуваме за другите услови. Значи ли тоа, ова статускво дека треба да се задржи, бидејќи општините веќе немаат можност односно ќе немаат сила да вложуваат повеќе. Овде го најдов членот 11 во Законот за финансирање на локалната самоуправа, почитувани колеги се обидувам

да направам паралела, бидејќи од министерот ни беше сугерирано дека Законот за финансирање на локалната самоуправа ќе ги реши овие наши дилеми. Еве, во член 11 се зборува за капитална дотација од страна на државата, овој член во став 1, зборува дека капитална дотација се користи за финансирање на инвестициони проекти, меѓутоа, нема никаде конкретно кажано во овој член овие инвестициони проекти, значи, јас тоа така го разбираам ако една детска градинка во едно населено место односно сиромашна општина, која што нема услови или да го зголеми капацитетот на својата градинка, а има побарување, има барање од поголем број на деца или пак е руинирана градинката, а општината нема можност да финансира,. тогаш би требало да се обрати до државата. Меѓутоа, со член 11 изричито не е кажано како со член 12 дека државата се обврзува и инвестициони проекти да поддржи.

Бидејќи во моментот во државата само 12% од детската популација е опфатен во градинките, навистина треба да се размислува за што поголем опфат на децата, со цел нивно згрижување, социјализација, образование и воспитание, сето она што може да го даде една детска градинка, а во моментот се повеќе расте бројот на невработените и сиромашните граѓани во државата. И ако продолжи таа тенденција, треба да размислиме за тоа дека идниот буџет не само на посиромашните општини, туку и на побогатите, ќе биде се помал. Бидејќи во моментот има суштествена разлика во условите кои што ги нудат градинките за престој на децата во државата, од овде произлегува и моето стравување да не се продлабочи оваа разлика и дали ќе може да се градат и да се опремуваат нови објекти, до колку има интерес да се зголеми пофатот на деца во јавните детски градинки.

Тоа би било моето видување и моите размисли, бидејќи сметам дека законот е во прва фаза, треба добро да се размисли за овие наши забелешки да се овозможи со предлогот во наредната фаза да се обезбеди рамноправност, посебно на децата во сверата на згрижување и заштита на децата и да се направат пресметки дали новите општини од зафаќањата што ќе ги имаат ќе можат да обезбедат барем минимум услови за детска заштита во Република Македонија .

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Има збор г. Ана Андова, а да се подготви г. Коста Прешовски.

АНА АНДОВА:

Благодарам г-ѓо потпретседател, почитувани колешки и колеги пратеници, претставници од Владата.

Законо за заштита на децата донесен 1998 година и малите измени кои ги донесовме пролетва годинава по Предлогот кој го имаме денес за донесување на закон и измени и дополнувања на иситот, добива сосема нови содржини и антиципира одредени нови процедури кои се однесуваат на правата на децата за детска заштита.

Бидејќи моите колеги претходно изнесоа мислења и свои ставови по однос на содржинаа и текстот на законот и бидејќи моето мислење се совпаѓа со дел од изнесеното, нема да го коментирам, само со една реченица ќе кажам дека согласно текстот на овој Предлог на закон и Законот за социјална заштита по кој веќе расправавме можеби најмногу е направено во децентрализацијата, односно во претпоставките за реализација на истата и во пренесување на надлежностите од централно на локално ниво.

Во однос на стратешките потреби за постојано развивање на оваа област на детската заштита, би укажала на потребата на прилагодување од потребите на времето, од потребите од нов квалитет, нов начин и пристап во практикувањето на детската заштита, земајќи го во предвид моментот на облиците и манифестациите на глобалните зла на чие влијание се најподлежни децата кои најмногу ги трпат последиците од истото.

Со вклучувањето на Здружението на граѓани и физички лица во одредени активности од областа на заштитата на децата се овозможува побрз процес на деинституционализација, уривање на административни бариери, конкурентност во давање на услугите и приближување кон некои претпоставени норми и вредности на хуманизација на нашите обврски спрема децата и како институции и како поединци граѓани. Токму за тоа тука би сакала да потенцирам дека во рамките на локалната самоуправа може и природно и логично да се создава простор за подобрување на овој вид на услуги. Приближување на овие услови кон сите категории на граѓани од структурата на локалната заедница. Меѓутоа, тука треба секако нужно да се има секој момент на ум капацитативноста на социо-економски план на секоја единица на локална самоуправа, можностите да се надградува тој капацитет и заради тоа што во сите општини не е ист статусот на згриженост на децата од аспект на економската моќ на семејството. А тоа особено е важно од моментот на воспитно образовната компонента која ја вршат овие детски установи. Вршејќи ја својата социјална функција единицата на локална самоуправа може да го стеснува кругот на совцијално исклучени деца. Беше кажано околу употребата на јазикот и би сакала со една реченица да истакнам во терминологијата која се применува во овој закон за

недискриминација и хуманизација за што говоревме повеќе мина, кога расправавме за Законот за социјална заштита и нема потреба тука уште еднаш да се повторуваме. Сега дозволете ми накратко да изнесам неколку конкретни мислења по однос на некои членови од текстот на Предлогот на законот. По член 61 се додава нова Глава 5-а вршење одредени работи од дејноста за згрижување и воспитување на деца од други правни и физички лица. И во четири члена се уредува како ќе се врши оваа дејност од страна на правните и физичките лица. Токму во врска со директните извршители, кои ќе ја вршат оваа дејност, а во однос на член 81-а кој ги дефинира условите под кои физичко лице може да врши одредена работа од дејноста згрижување и воспитување на децата, согласно општите и посебните услови, кој ги пропишува законот за работни односи, потоа како и овој член, 81-а од овој Предлог на закон, би сугерирала одредено дополнување или допрецизирање на еден од четите пропишани услови, понатаму можеби и на оваа линија и нов услов во однос на овие услови, а кои овој член ги одредува во однос на личноста на физичкото лице, за да можеме однапред да ги елиминираме сите омжни манифестации на социо и психопатологија, без разлика колку тоа ретко се случило или се случува во нашата средина, меѓутоа, мораме да го имаме во секој момент предвид целосниот интегритет на личноста на детето. Одредена заштита од овие појави е понудена во член 81-д алинеја 2 и член 81-ж, тие предвидуваат неколку случаи во кои се дефинира исполнување на услов за престаник на одобрието за самостојно вршење на одредени работи од оваа дејност на згрижување на децата, меѓутоа, сепак јас мислам дека не би било премногу предлагачот да размисли околу ова прашање, заради тоа што заштитата која ја нудат овие два члена е последователна, меѓутоа не е претходна, однапред дадена и превентивна. И можеби овде би можело да се додаде и во форма на пример на систем на препораки кои кај нас ова не било практикувано и би можело да се уреди во рамките на овој член. Или ако се подразмисли може да се најде и некое покреативно решение.

Во врска со член 83-а кој уредува со договор меѓу Владата и друштвото по пат на трансформација на постојните јавни установи за деца, детски одморалишта, согласно прописите за трансформација на претпријатијата со општествен капитал, основање на приватна установа за деца, детски одморалишта.

Иако воопшто не ми е намерата да зборувам со принципите на приватизација, дозволете да изразам одредена дилема во врска со фактот дека децата не се фаворизирана клиентела во однос на нивниот потрошувачки капацитет. А се разбира и нормално е профитот кој би го оствариле овие приватни установи, би бил

мотив број 1 за основање на истите. И поради тоа, сепак останува извесен простор за сомневање дека времето во сезона и вон сезона дали би било користено за активности и корисници надвор од одредбите на овој закон. Можеби би можело во некој дефиниран период детските одморалишта да функционираат како општински јавни установи со цел да се овозможи етаблирано уредување на новото уредување, бидејќи за овој аспект на згрижување и рекреација на децата не обврзуваат и европските конвенции и конвенциите на ОН кој го третираат прашањето на заштита на правата на децата. Тоа би биле моите забелешки. Се надевам дека по влегувањето на сила на законот со кој се уредува финансирањето на единиците на локалната самоуправа и предвидените рокови понудени во законот од оваа област ќе може побрзо да се преуреди, бидејќи ќе има искуство и сега надлежното министерство и постоечките институции. Меѓутоа, сега во моментот имам предвид еден друг член од постоечкиот закон, член 48, кој вели дека во детските градинки за децата со пречки во физичкиот и психичкиот развој може да се организира престој, меѓутоа, не ги кажува условите под кои може, кој би го вршел, кој би го организирал тоа и кој би бил директно надлежен за организација на престојот на овие деца во градинките. Јас знам дека во Скопје има една таква група меѓутоа, терминот може не е доволна одредница треба или нетреба и треба да се допрецизира и да се доуреди. Организацијата, реорганизацијата се она што како процедура на пренесување на надлежностите е еден процес, меѓутоа, истовремено се дава и можност за конкурентен настап на општинските установи и големиот број на кадри од хуманитарната свера кој ќе можат продуктивно да го имплементираат своето знаење и за разлика од колешката Којзеклиска сметам дека законот нуди добри решенија, затоа што оваа дејност згрижување на децата непосредно треба да се одвива на самото место. Бидејќи, секако потребната генерална стратегија на државата, или национална стратегија за заштита на млади на деца, нужно мора да се операционализира на нивото каде што тие живеат.

Од овие причини јас ќе гласам за Предлогот за донесување на овој закон. Благодарам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

На ред е г. Коста Прешоски, а нека се припреми г. Нелко Стојановски.

КОСТА ПРЕШОСКИ:

Почитувана г-ѓо потпретседател, почитувани претставници на Владата, колеги пратеници,

Со внимание го разгледав Предлогот за донесување закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата од гледна точка на потребата од донесување на законот, начелата врз кои треба да се засновува законот, основни односи што се уредуваат со законот и начинот на кој се предлага нивното уредување.

Овој закон што ќе следи во повеќе фази навистина дава основа за квалитетна расправа со цел да се подобри целокупниот амбиент во делот на заштитата на децата.

Ќе се задржам на причините за донесување и целите што ќе се постигнат со донесување на законот. Една од причините произлегува од потребата настаната со потпишување на Рамковниот договор. Тоа се прави на тој начин што со законот се уредува начинот на остварувањето на активностите во јавните установи за деца, се мисли на воспитно образовните кои за група деца припадници на одредена заендица, тие се изведуваат на нивниот јазик. Исто така, со законот се овозможува употреба на прирачници и детски списанија на група деца припадници на заедниците на јазикот на соодветната заеница. Друга причина е поради соодветно усогласување на законот за заштита на децата со Законот за локална самоуправа. Надлежностите при основањето, раководењето и управувањето, како и одредени други надлежности, сопственост, финансирање и инвестиции и одржување, во јавните установи за згрижување и воспитание на деца, детски градинки и установите за одмор и рекреација на деца, детски одморалишта се пренесуваат од органите на централната власт на општините. Локалната власт на тој начин треба да ја има фундаменталната одговорност за следење на работата на оваа сфера. Со измените и дополнувањата на Законот, ингеренциите што се сега во надлежност на министерството се префрлаат на единиците на локална самоуправа, т.е. општината. Така, согласен предложеното решение основач на општински детски градинки, и општински детски одморалишта е Советот на единицата за локална самоуправа. Ново е тоа што се предлага укинување на одморалиште за деца од сезонски тип, што е прифатливо решение, имајќи ги предвид причините за таквиот предлог. Со измените се врши деполитизација што не е лесно да се направи и децентрализација во управувањето со јавните установи за деца. Преку предложениот состав на членовите на Управниот одбор неговите надлежности и бројот. Со овие измени се обезбедува поцврста врска меѓу единиците на локална самоуправа и установата.

Исто така, разработена е постапка за именување и разрешување на директор и предвидени се неговите надлежности, а со цел да се избегне присутната

политизација и во оваа област. Мислам дека се нуди можност да се избегне сегашната пракса во назначувањето и разрешувањето на директорите, а со тоа би се минимизирале изгледите за загрозување на квалитетот во раководењето. Тоа од причина што Управниот одбор кога градоначалникот доставува предлог за директор, не ми е јасно дали се предлага еден кандидат, или повеќе од кандидатите што ги исполнуваат условите. Значи се нуди нова регулатива за назначување и разрешување на директорите и вклучување на општините во јавните установи за деца да биде избран директор врз основа на стручни и раководни квалитети, а не со политички квалитети. Новина е тоа што кандидатот за директор на јавната установа за деца задолжително доставува програма за работа на јавната установа. Во измените стои дека со кандидатите кои ги исполнуваат условите за директор може да се врши разговор со членовите на Управниот одбор. Предлагам со кандидатите кои ги исполнуваат условите за директор се врши задолжителен разговор со членовите на Управниот одбор и претставник од научна и специјализирана стручна установа. Прифатливо е кандидатите што не се избрани за директор, или се разрешени од функцијата директор да имаат право да поднесат жалба до министерот. Алтернативите со комисиите предлагам да отпаднат. Исто така предлагам директорот кој не е повторно избран, или разрешен да го задржи работниот однос во јавната установа за деца соодветно на неговата стручна спрема, за што има обврска основачот.

Немам забелешка на понудените решенија за финансирање на установите за деца основани од единицата на локална самоуправа и начинот на остварување на приходите на приватните установи за деца. Исто така, се согласувам и со предложените решенија за утврдување на цените на услугите во двата типа на установи.

Трета причина за измена на законот произлегува од дополнителни согледувања како резултат на неговата досегашна примена, што по мое мислење би требало да предизвика посебен интерес и би нудела навистина бројни суштински промени. Се согласувам со предлогот помошта за опрема за прво новородено дете наместо во вид на пакет да се замени со паричен надоместок.

Исто така, во делот на социјалната политика прифатив предлогот социјалните помошти да се остваруваат преку центрите за социјална работа. Добро е што покрај установите за заштита на децата, како даватели и аодредени услуги во оваа дејност можат да се јават и други правни и физички лица. Тоа ќе овозможи конкурентност и подобрување на квалитетот на услугите во сферата на заштитата на децата.

Ја подржувам можноста детското одморалиште во времето кога не е во функција на остварување на базичната програма да работи како одморалиште од отворен тип со давање и на други услуги одредени со законот.

Со Предлогот за донесување на законот за заштита на децата е нормиран и начинот и постапката за вклучување во оваа област на приватната иницијатива од аспект на начинот на основање, престанок, одредување на цени на услуги и др.

Со член 92 став 1 се регулира задолжителен здравствен преглед на вработените кои се во непосреден контакт со децата и храната.

Предлагам на лице кое боледува од душевна болест, алкохолизам и наркоманија да му престане работниот однос во детската установа.

Организацијата и сдоржината на дејноста во установите за заштита на децата се остваруваат преку планови и програми. Плановите и програмите за воспитно образовната дејност за јавната детска градинка го изготвува Бирото за развој на образованието, а по предлог на педагошката служба ги донесува министерот за труд и социјална политика. А додека одмор и рекреација за јавно детско одморалиште се остварува според планови и програми кои ги изработува научна или специјализирана стручна установа, а ги донесува министерот за труд и социјална политика.

Од тие причини, а за остварување на поголем квалитет во реализирањето на аплановите и програмите и избегнување на импровизација, предлагам оценување на стручниот кадар во установите за деца на секој три години. Оценувањето го врши Комисија составена од директор, стручен работник на установата и претставник од научна или специјализирана стручна установа. За стручните работници, воспитувачи, негователи и стручни соработници кои не покажуваат задоволителни резултати, може да се покрене иницијатива до Управниот одбор за преиспитување на нивната способност за реализација на работните обврски.

Накрајот, бидејќи законот ќе се носи во повеќе фази, а за да се елиминираат било какви дилеми предлагам Министерството за труд и социјална политика да организира едукативни семинари и работилници за обука и дозирање на профили од сите сегменти кои се инволвирани во сверата на заштитата на децата, а во функција на донесување на подобар и квалитетен закон за заштита на децата применлив во практиката.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Колеги пратеници, да направиме 5 минути пауза, затоа што падна системот и не е можно да се зборува на микрофон.

(Пауза од 15,50 до 16,00 часот).

Ги молам колегите пратеници да влезат во собраниската сала за да ја продолжиме седницата.

Ги молам координаторите да водат сметка членовите на пратеничките групи да бидат присутни.

Има збор г-динот Нелко Стојановски, а да се подготви г-динот Неџдет Мустафа.

НЕЛКО СТОЈАНОВСКИ:

Почитувана госпоѓо потпретседател , почитувани колеги, почитувани претставници на Владата,

Може да се констатира дека промените што беа направени во легислативата и некои што се веќе најавени и ќе следат, особено во областа на Локалната самоуправа, наметнаа потреба за изменување и дополнување или донесување нови закони во многу други подрачја. Таков е случајот и со овој Предлог за донесување на закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата. Но од друга страна, овој закон ги следи и препораките за усогласување на нашето законодавство со европското законодавство, како и измените што настанаа во Уставот на Република Македонија како последица од потпишувањето на Рамковниот договор. Имено, за децата од припадниците на заедниците можат да се изведуваат воспитно образовни активности на јазикот на соодветната заедница, ако за тоа постојат или се исполнети некои услови.

Со овој закон главно се пренесуваат одредени надлежности од централната власт на единиците на локалната самоуправа.

Кои се новините што се понудени со овој закон?

Би рекле дека се работи за бројни новини и токму тоа беше повод на комисиската расправа овој закон да биде едногласно прифатен и пофален дури и од претставниците на опозицијата. Да почнеме уште од членот 1, каде што се дозволува, покрај општински детски градинки, или градски како што е случајот во Скопје, да постојат и приватни детски градинки што е новина.

Со социјалното раслојување што настана во нашето општество во нашата земја, веќе постојат семејства што сакаат на своите деца да им обезбедат и повисок стандард и за тоа се во состојба пвоеќе да платат. Сега тоа ќе им биде овозможено на таквите семејства децата да ги сместат во такви установи.

Понатаму, во членот 3 новина е тоа што помошта што досега се даваше за првото новороденче повеќе не е во вид на опрема, во вид на пакет, туку е парична. Зошто е тоа така направено? Јасно, констатирано е дека постоеа бројни злоупотреби на ваквата помош и заради тоа е понудено вакво, според мене, многу посоодветно решение во овој Предлог на закон.

Понатаму, важно е што и физички лица, доколку исполнуваат одредени услови, пред се ако имаат соодветно образование, одредени просторни услови, можат да вршат работи од дејноста згрижување и воспитување деца како самостојна дејност, како и престој, нега и исхрана, а особено е важно за згрижувањето на деца со пречки во физичкиот или попречени во интелектуалниот развој.

Друга новина што би сакал да ја истакнам, што ја пропишува овој закон, е тоа што постојните јавни установи за деца, детски одморалишта, може да се трансформираат во друштва, во согласност со прописите за трансформација на претпријатијата со општествен капитал, но со обврска идното друштво да обезбеди одмор и рекреација на задоволителен начин за децата.

Понатаму, се менува начинот на избор на директорот и бидејќи тоа беше пошироко елаборирано од некои колеги, не би се осврнувал по детално. Новото решение го прифаќам и сметам дека нив треба да ги именува градоначалникот на општината на предлог на тричлена комисија, избрана од страна на Управниот одбор.

Понатаму, добро е што во овој закон законски се регулира средствата за финансирање на заштитата на децата да се обезбедуваат од буџетот на локалната заедница, од буџетот на локалната самоуправа, кои нема да бидат помали од актуелниот тригодишен просек и не ќе можат да се користат за други намени од страна на градоначалниците освен за оваа намена.

Затоа, јас и пратеничката група на ЛДП сметаме дека има потреба од доенсување на закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата, бидејќи на тој начин се создава правна рамка за децентрализација на власта или пренесување на одредени надлежности од централната власт на единиците на локалната самоуправа, а со тоа сметаме дека ќе се подобрат услугите што се однесуваат на заштита на децата и ќе има поголема и поадекватна можност за користење од страна на граѓаните.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Има збор пратеникот Неждет Мустафа, а да се подготви пратеникот Слободан Најдовски.

НЕЖДЕТ МУСТАФА:

Почитуван господин потпретседател, почитувани претставници на Владата, колеги пратеници,

Денес би сакал навистина да ја искористам можноста да говорам за овој благороден труд, за Предлог законот за дополнување на законот за заштита на децата. На мое општо задоволство, да можам да го искористам гласот и можноста да се слушне и за положбата на ромските деца во Република Македонија . Кога станува збор за децата , доста е нечесно и тешко да се издвојат децата на вакви и такви, иако сум уверен дека имаме една иста цел, да направиме нешто добро и нешто за среќа на децата.

Во овој момент би сакал, она што е моја задача како пратеник на ромската заедница, да говорам токму за децата од ромската заедница и да кажам во каква до сега непривелигирана состојба беа ромските деца, што се имаат користено ромските деца од областа на стариот Закон за заштита на децата.

Сметам дека за сите нас тоа треба да биде голема грижа, бидејќи секој ден се среќаваме со ромски деца на улица или ромски деца питачи, за кои нашата заедница навистина покажува минимален интерес и труд, како можеме да им помогнеме на овие деца кои секој ден бараат опстанок и егзистенција од кантите за отпадоци или пак надевајќи се, доколку ја пружат својата рака на Камениот мост или во некој дел од Центарот, ќе можат да однесат некоја паричка дома за да можат останатите деца да се исхранат.

Токму заради тоа, овој Предлог на закон кај мене остава грижа и сакам да се уверам дека можат да има нова надеж и за ромските дечиња овој Предлог на закон. Од тие причини, сакам да ги искажам моите сомневања, особено во областа на новите ингеренции со децентрализацијата врз основа на Законот за локална самоуправа и можноста да се пренесе моќта од минситерско на локално ниво. Понесен од досегашните искуства на локалната самоуправа, јас почесто говорам и на седница на Комисијата и овде на говорницата дека локалната самоуправа во сегашноста и минатото многу малку покажа интерес да се решаваат проблемите на ромите на едно правично ниво. Поставени се маргинализирано, оставени се да живеат во изолирана ситуација, во гета ситуации, во гета можности, во гета средини, без инфраструктура, таму каде што почнуваат живеалиштата на ромите, таму престанува и целокупната инфраструктура. Понесен токму од тие искуства, се прашувам дали можам да му поверувам на воој Предлог закон, кој ќе се внесе во моќта на локалната самоуправа, дека објективно и непристрасно ќе пружи искрена и

чесна рака на ромските деца, за да се спасат од улица. Навистина сакам да му доверувам на овој закон, со тоа што при една таква нерамноправна положба и нееднакви услови на децата, овој закон има содржина која ќе понесе сериозна рака и ќе се погрижи на ромските деца да се обезбедат услови, со можност да ги посетуваат градинките независно од нивната положба како изгледаат, независно од средините од кои доаѓаат, но дека ќе имаат можност да ја користат оваа заштита на децата.

Кај мене особено предизвикува грижа членот 42, каде се вели од средства на Буџетот на единиците на локалната самоуправа за финансирање на заштита на децата се обезбедува врз основа на развојна програма за заштита на децата во единиците на локалната самоуправа. Интересен е овој момент како ќе се приклади оваа содржина на развојната програм ан алокално ниво и токму тука сметам дека треба да постојат можности со дополнителни ангажмани да создаваме услови ромските деца да можат да ја користат оваа заштита.

Сакам да му верувам на овој Предлог на закон, со неколку мои предлози. Доколку навистина ја гледаме реано многу тешката ситуација на ромските деца, сметам дека тоа искрено ќе го прифатиме сите и дека тоа не е префорсирана идеја, како пратеници сметам дека треба да дадеме една чесна, искрена подадена рака на ромските деца, како да произлезат од нивните малолетни години на улица, како можеме да направиме една вистинска младеж која може да се прилагоди во нашето општество.

Доколку со овој Предлог закон не создадеме канцеларии со интервентна помош на ромските деца како најзагрозени, сметам дека ромските деца во однос на овој Предлог закон повторно ќе ги оставиме во една иста положба и повторно ромските деца ќе ги наоѓаме на улица, на некој аголод мостовите и т.н. Социјалните канцеларии во контекст на овој закон сметам дека ќе придонесат за децата од ромската заедница, да можеме да го елиминираме нивниот неправичен развој и да можеме да се надеваме дека се сериозен составен дел на нашето општество и ќе ја елиминираме изолираноста на овие ромски деца во едно правично и праведно општество.

Со овие социјални канцеларии сметам дека ќе поттикнеме една идеја доста сериозна, да се донесуваат со посебен буџет наменет за ромските деца, со што можеме директно да им помогнеме.

Се надевам дека во следната фаза мојот говор ќе биде конкретен со предлози во однос на овој Предлог на закон за заштита на децата и во тој контекст се надевам дека ќе ја добијам вашата целосна поддршка.

Почитувани колеги пратеници, сакав да направам една позитивна импресија кај вас и една грижа дека тоа се наши деца и подеднакво треба да се грижime и за ромските деца.

Ви благодарам за вашето внимание.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Има збор господинот Слободан Најдовски, а истовремено ги молам пратениците што не се во салата да влезат во салата за да можеме да пристапиме кон гласање, доколку нема други пријавени за збор.

СЛОБОДАН НАЈДОВСКИ:

Ќе се обидам да бидам прилично краток и да изнесам некои забелешки кои во однос на овој Предлог за донесување на закон ги изнесоа определени лица кои се вработени во установите што се засегнати со овој закон на една трибина што беше организирана поповод доенсувањето на овој закон и не би го повторувал она што веќе беше изнесено за важноста на овој закон. Но сепак сакам да напоменам дека во дискусиите на некои пратеници, посебно од опозицијата по однос на овој закон, сакаа да изнесат некои задни намери што се кријат во овој закон или нешто скриено што подоцна би имало несакани последици.

Првото што сакам да го кажам е дека овој закон не ја регулира целосно областа за заштита на децата, заради тоа што веќе постои еден закон, иако треба да се размислува за осовременување на решавањето на проблемите во оваа област. Овој Предлог за донесување на закон што нам ни е поделен пред се има две цели:

Првата цел е воведување конкуренција во дејностите, пред се институциите кои се занимаваат со тоа од областа на заштитата на децата, а тука се мисли на воведувањето на приватните градинки, бидејќи во оваа состојба имаме постоење на приватни градинки, но скриени во друга форма како игротеки и изучување на странски јазици, а фактички ја извршуваат дејноста на приватни градинки. Со предложените измени и дополнувања на законто се регулира таа област, а и понатаму продолжуваат да постојат градинките во сопственост, кои се сега на државно ниво да преминат во локална самоуправа и тоа е вторито акцент на овој закон, односно децентрализацијата во областа. Но карактеристично е тоа што ако

сега зборуваме за децентрализација на одредени области, во овој случај со градинките, слушам колеги од опозицијата како велат дека тоа е многу проблематично и лошо, бидејќи одредени општини се многу сиромашни и тешко ќе можат да ја обавуваат таа дејност. Од друга страна, го донесоа Законот за локална самоуправа со кој префрлија дел од надлежностите од централно на локално ниво, што според мене е добро и сега се поставува прашањето дали исто ќе дискутираат кога ќе стане збор за територијалната поделба или тогаш ќе тргнат од интересот, јас и комшијата сакаме општина, тој да биде градоначалник јас да бидам секретар и на такво начин да ги раситнуваме општините. Сигурно дека тоа тогаш ќе го дискутираме и ќе видиме дека територијалната поделба всушност ќе се судрува со проблемите тогаш кога ќе дојде решавањето на проблемите што се наведени во Законот за локална самоуправа, како што е сега случајот со заштитата на децата.

Она што посебно сакам да го потенцирам при донесувањето на овој закон е прашањето кое овде се отвори во однос на детските одморалишта, бидејќи со неколку членови од овој закон се регулира токму таа област. Ние мора да тргнеме од моменталната состојба. Точно е она што го изнесе госпоѓа Којзеклиска дека во Македонија имаме еден добар дел на одморалишта кои се наоѓаат на атрактивна местоположба и се интересни. Но мора да тргнеме и од друг факт, дека имаме голем број на детски одморалишта кои не се атрактивни и мал е бројот на детски одморалишта кои што работат рентабилно. Ако ги погледаме и детските одморалишта, дека оние детски одморалишта кои што покрај основната дејност се занимаваат со дополнителна дејност во одреден период, тие работат рентабилно, додека сите останати работат нерентабилно и ние мораме да изнајдеме решение за таквите случаи.

Сметам дека овој закон ги предлага токму таквите решенија. Она што би сакал да го кажам во однос на детските одморалишта е следното. Мислам дека тука уште еднаш во Министерството треба да размислат во однос на начинот на кој што се предлага издавањето под закуп на детските одморалишта и кога веќе се појдува од фактот да се даваат под закуп детските одморалишта, прво треба да им се понудат на вработените во детските одморалишта. За оние детски одморалишта за кои ќе има заентесираност од вработените, ситуацијата да се разреши на тој начин. Во втората фаза доколку има детски одморалишта за кои вработените не се заинтересирани, тогаш да се оди на издавање на конкурс за закуп на тие детски одморалишта и се надевам и убеден сум во тоа дека за таквите детски одморалишта тешко ќе се најде некој да ги земе под закуп за обавување на

основната дејност. Затоа сметам дека ова прашање треба малку подетално да се проанализира или да се разговара со сите раководни структури во детските одморалишта.

Сега би се задржал на неколку конкретни забелешки кои што би ги предложил во законот. Мислам ако не се заинтересирани пратениците и не морам госпоѓо потпретседателке повеќе да дискутирам. Очигледна е заинтересираноста за други дејности, но доколку се создадат услови би дискутирал во спротивно не би продолжил да дискутирам.

Би изнел само неколку конкретни забелешки и предлози по однос на предлогот на закон. Во член 33 од предлогот на закон кој што се однесува на член 100 од постоечкиот закон каде што се регулира изборот на директор на детските градинки, мислам дека треба да се размисли по однос на прецизирање на структурата и работното искуство на кандидатот кој се јавува за место директор, иако директорот пред се е менаџер и не е толку прецизирано од кои области треба да биде. Но, сметам дека за детските градинки и установите кои што се занимаваат за заштита на деца, треба да се допрецизираат условите по однос на структурата и работното искуство.

По однос на неколку членови кои што регулираат заштита на децата со пречки во развојот и деца со специфични потреби, сметам дека и тука треба да се допрецизира. Покрај тоа што се овозможува правни и физички лица да можат да ја обавуваат оваа дејност, исто така да се прецизира стручната оспособеност на тие лица за вршење на таква дејност, со оглед на тоа што се работи за деца со специфични потреби. Сметам дека тоа во законот треба да се регулира. Покрај овие предлог на измени кои што се овде предвидени со законот, сметам дека во законот кој што ќе ни дојде во втора фаза како предлог на закон, мислам дека треба уште неколку членови од постоечкиот закон да претрпат измени. Пред се сметам дека во член 25 од постоечкиот закон за заштита на деца кој се однесува на остварување на право на посебен додаток треба да се дополни со тоа, покрај децата со умерен тежок и длабок ментален хендикеп, ова право да можат да го остваруваат и децата со лесен ментален хендикеп. Ова од причини што треба да се допрецизира и типот на најтешките хронични заболувања, бидејќи членовите на комисиите за категоризација на деца со специфични потреби секогаш имаат нејаснотии во однос на овие заболувања, а со тоа и донесување на соодветни наоди за да тие деца можат да користат детски додаток.

Понатаму, во член 84 од постоечкиот закон, вие знаете дека до сега во градинките за негователки можеа да се вработуваат без разлика на спецификите на дејностите со завршена средна стручна спрема. И сметам дека треба да се прецизира од кои струки ќе можат да се вработуваат негователки со средна стручна спрема во градинките. Тоа се накратко неколку конкретни забелешки и мое мислење по однос на законот. Предлагам овој закон да го усвоиме.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Дали некој друг бара збор? (Никој)

Бидејќи никој друг не бара збор, го заклучувам претресот и на Собранието му предлагам да го усвои следниот заклучок:

Собранието на Република Македонија го усвојува предлогот за донесување на закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата.

Владата на Република Македонија ќе изготви и на Собранието ќе му достави Предлог на закон, при што ќе ги има предвид забелешките, мислењата и предлозите содржани во извештаите на работните тела и од расправата на седницата на Собранието на Република Македонија.

Овој заклучок, заедно со извештаите на работните тела и стенографските белешки од расправата на седницата на Собранието на Република Македонија, да се достави до Владата на Република Македонија и Министерството за труд и социјална политика.

Предложениот заклучок го ставам на гласање и ве повикувам да гласаме.

Гласале вкупно 67 пратеници, сите 67 пратеници гласале за.

Констатирам дека Собранието го усвои предложениот заклучок.

Почитувани колеги пратеници, гласавме дека седмата точка ја одлагаме.

Сега би требало да се изјасниме за осмата точка, тоа е избор на судии на Уставниот суд на Република Македонија.

Знаете дека за таа цел е потребно одредено квалификувано мнозинство, така што јас би молела прво да провериме дали го имаме тоа мнозинство, за да не се доведеме во непријатна ситуација.

Ги молам службите да го проверат бројот на присутните и бројот на присутните од заедниците.

Преминуваме на точката 8.**Избор на судии на Уставниот суд на Република Македонија.**

Јас би го замолила протоколот да ги преземе соодветните мерки.

Предлогот на Комисијата за прашања на изборите и именувањата ви е поделен.

Едниот од кандидатите за избор на судија на Уставниот суд на Република Македонија се избира со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, а другиот со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници при што мора да има мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои припаѓаат на заедниците, кои не се мнозинство во Република Македонија.

Минуваме на избор на кандидатот кој се избира со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Отворам претрес по предлогот Вера Маркова да биде избрана за судија на Уставниот суд на Република Македонија.

Ве молам, кој бара збор?

КОЦЕ ТРАЈАНОВСКИ:

Би сакал да продискутирам малку во врска со избор на судии за Уставен суд. Значи, денеска на дневен ред се предложени за избор на судии на Уставниот суд на Република Македонија госпоѓата Вера Маркова, судија на Апелациониот суд во Скопје и господинот Махмут Јусуфи, дипломиран правник. Би сакал да кажам дека во член 110 став 3 од Деловникот на Собранието на Република Македонија се вели: “Собранието избира судии на Уставниот суд на Република Македонија, или вкупно 9 согласно на член 109 од Уставот на Република Македонија од кои двајца судии на предлог од Републички судски совет врз основа на член 105 од Уставот на Република Македонија, двајца судии на предлог на претседателот на Република Македонија согласно на член 84 од Уставот на Република Македонија и петмина судии на предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата при Собранието на Република Македонија, или вкупно 9 судии”.

При ова, 3 судии треба да бидат од заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија. Тоа беше законската регулатива. Да видиме каква е состојбата со кадровската екипираност. Комисијата на Собранието на Република Македонија предложи 5 судии и истите беа избрани некаде во пролетта 2003 година, меѓу кои господинот Мицајков и господинот Иџет Мемети, од кои што господинот Мицајков даде оставка од судија на Уставниот суд, наводно поради некои

недоразбирања, не би сакал понатаму да ги коментирам и господинот Иџет Мемети стана министер за правда. Значи, двајца помалку судии кои што ги предлага Комисијата за избори и именувања на Собранието на Република Македонија. При ова претседателот на Република Македонија предложи двајца судии и тие беа избрани. Републичкиот судски совет предложи двајца кандидати од кои што едниот не беше избран, господинот Бошњаковски. Значи, од вкупно 9 судии на Уставниот суд кои што треба да бидат тројца судии, испразнети се местата за тројца судии. Сега на дневен ред на седницата се ставаат предлогот на Комисијата за двете испразнети места кои што беа и претходно избрани на предлог од Комисијата. Значи, недостасуваат двајца членови. Исто така, би сакал да споменам дека недостасува и еден предлог од претседателот на Републичкиот судски совет. При изборот на овие, при предлагањето на овие двајца кандидати за судии на Уставниот суд, сакам да напоменам дека опозицијата не беше консултирана. Некој ќе каже дека и не мора, бидејќи тоа е политизација на судството, меѓутоа за жал, законската регулатива е таква за да овие судии бидат на предлог и така е праксата во Собранието, во Комисијата на предлог од пратеничките групи, или на партиите кои што имаат пратенички групи во Собранието на Република Македонија. При тоа на неформален начин нашите предлози секогаш беа одбивани како несоодветни, при тоа партиски обележани и неznam какви, нестручни и неznam какви се етикетирања кои што за среќа сепак имињата не испаднаа, не дозволивме да испаднат во јавноста. При тоа, би сакал да напоменам дека при ова се води еден двоен аршин. Имено, за предлозите кои што ги дава позицијата воопшто овие критериуми не се запазени. Еве конкретен случај за господинот Иџет Мемети кој што пред 1998 година беше министер за правда, се знае тоа беше политичка влада, во Владата на господинот Црвенковски, независно од која партија тој исто така беше избран за судија на Уставниот суд на Република Македонија. Исто така и други судии, да не речам и од другите политички партии поготово од заедниците кои што не се мнозинство во Република Македонија и на тој начин се елиминира присуството на опозицијата во Уставниот суд на Република Македонија, или поедноставно кажано Уставниот суд се партизира, значи се избираат судии кои што се многу блиски, приклонети кон позицијата, моменталната позиција во Собранието на Република Македонија, или кон партиите кои што се на власт во Република Македонија. Мислам дека ова на некој начин е лоша пракса, лош сигнал, бидејќи со партизацијата на Уставниот суд ние знаеме дека покрај него и Републичкиот судски совет имаше долги дискусии и начинот на кој што беа избрани членовите на Републичкиот судски

совет и законот кој што беше сменет, Законот за Републички судски совет јасно говорат, ние го кажавме тоа и на седницата за партизацијата на Републичкиот судски совет. Имено, еве, поради тоа и поради неговата некомплетност еден член од Републичкиот судски совет го нема како предлог. Инаку, би било сосема нормално да и тој предлог од Републичкиот судски совет биде денеска на дневен ред. Така што на некој начин ако ништо друго барем се комплетира Уставниот суд на Република Македонија.

Што се однесува до предлогот, ако веќе одиме за искуството со кое што владеат судиите кои што треба да бидат избрани како судии на Уставниот суд на Република Македонија можеби многу пореално ќе беше да биде предлогот од Врховниот суд на Република Македонија, а не од Апелациониот суд како што е госпоѓата Вера Маркова. Исто така, ние имаме сознанија, можеби не се доволно потврдени, нејзината блискост со претседателот на Републичкиот судски совет, дури и некое странично роднинство, кое што исто така ја потврдува партизацијата и пристрасноста можеби понатаму на Уставниот суд на Република Македонија. Поради тоа, ние како пратеничка група на ВМРО-ДПМНЕ нема да го подржиме овој предлог и за двајцата судии, со оглед на тоа што го искажав сега, значи не е консултирана опозицијата и што сметаме дека се избираат луѓе кои што се блиски на актуелната власт.

Благодарам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Благодарам.

За реплика се јави господинот Зоран Томиќ. Повелете.

ЗОРАН ТОМИЌ:

Почитувана потпретседателке, почитувани колеги,

Апсолутно неможам да се согласам со делот на излагањето што го кажа колегата Коце Трајановски, со сиот почит кон она што го кажа во името на пратеничката група на ВМРО-ДПМНЕ од следните причини.

Мислам дека Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието на Република Македонија навистина пристапи мошне сериозно кон поднесените предлози. Видно од биографските податоци станува збор за предлози кои содржат сето она што по мое мислење треба да содржи судија на Уставен суд на Република Македонија. Меѓутоа, репликата не ми е во тоа.

Сакам да кажам дека Комисијата навистина водеше сметка за стручноста и квалитетот на предложените кандидати, а дека почитуваниот колега Коце Трајановски зборува за партизација, без недоволно да ги согледа фактите ќе изнесам само еден пример.

Доколку ги погледа биографските податоци на предложениот кандидат Махмут Јусуфи, ќе види дека сметано од месец февруари 2000 година, па до месец октомври 2003 година, предложениот кандидат бил член на Републичкиот судски совет. Сега, за каква партизација може да стане збор. Значи ли тоа, ако во минатиот Републички судски совет знаеме кое мнозинство било и се претставувало и од кого бил избран минатиот Републички судски совет, значи ли тоа дека колегата Махмут Јусуфи бил партизиран или член на некоја политичка партија, а оваа Комисија не водела сметка за тоа, туку така случајно го предложила. Мислам и сакам да повторам дека овде не станува збор за партизирање на судството и од тоа се оградувам, доволно е со фактот што го изнесов. Напротив, мислам дека Комисијата извонредно ја изврши работата и предложи навистина солидни кандидати.

Благодарам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Благодарам.

За збор се јави господинот Коце Трајановски. Повелете.

КОЦЕ ТРАЈАНОВСКИ:

Благодарам.

Би сакал да му одговорам на мојот почитуван колега Томиќ. Јас сум координатор на Пратеничката група на ВМРО-ДПМНЕ. Не сум член на Комисијата, меѓутоа знам како оди делбата на местата при предлагањето на судии или било што. Значи, оди по пратенички групи. Мислам дека тоа е многу јасно и не треба тоа да го криеме, бидејќи за жал, за жал такво е законодавството. Ние многу пратеници од позицијата и од опозицијата дискутираме, се надевам дека и тоа ќе дојде на дневен ред, да се ослободиме од оваа неблагодарна работа, за да ние не избираме судии дали на основни, на републички судски совети, па и дури и на Уставниот суд што е уште многу позначајно како една многу значајна судска институција во Република Македонија. Според тоа, господине Томиќ, јас знам што зборувам и знам кои кандидати сме ги предлагале и кои кандидати биле амблук одбивани. Јас сум благодарен што било тоа уште пред Комисијата. Значи, мене многу ми е јасно како е

тоа направено, така да, јас би апелирал понатаму да ова не биде вршено, како било претходно е едно. Ние се залагаме понатаму, сите се декларираме дека ќе правиме напори за независно судство и во тој прилог е мојата дискусија.

Благодарам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Благодарам.

За збор е јавен господинот Зоран Шапуриќ, да се подготви господинот Блаже Стојановски.

Повелете господине Шапуриќ.

ЗОРАН ШАПУРИЌ:

Почитувана госпоѓо потпретседателке, почитувани колеги пратеници,

На сите нам добро ни е познато дека од мај минатата година па до денес, значи изминаа повеќе од 9 месеци и Уставниот суд работи во некомплетен состав. Имајќи го предвид фактот дека Уставниот суд годишно има минимум 500 - 600, а некогаш и повеќе предмети, се разбира дека неговата работа, а бидејќи работи во некомплетен состав е доста отежната. Оттаму, по 9 месеци по самото конститутирање на Уставниот суд се јавува неопходноста за докомплетирање, односно избор на преостанатите судии на Уставниот суд со цел тој да може да работи во пополнет состав и со цел да може да решава одредени предмети, бидејќи сите знаеме кои се надлежностите на Уставниот суд, односно помеѓу другото решава и за заштита на правата и слободите на човекот, односно граѓанинот. Оттаму, навистина оваа институција е доста хендикепирана и бројни предмети се одложуваат поради тоа што судот не е во комплетен состав.

Пратеничката група на Либерално демократската партија уште пред 4 до 5 месеци го иницираше пополнувањето на овој суд и вршеше постојан притисок врз Комисијата за прашањата на изборите и именувањата да предложи, да му предложат на Собранието избор на уште двајца членови на Уставниот суд, со цел да се надмине овој вакум за кој што зборувам. Оттаму, ние сметаме дека било какво одложување на изборот на овие двајца судии би создале огромни проблеми во работењето на Уставниот суд, а имајќи го предвид значењето на самиот Уставен суд.

Во поглед на кандидатите пратеничката група на ЛДП и во Комисијата преку своите претставници за прашањата за избор и именувања и овде ќе ги поддржи овие

два предлога од причини што од самите биографски податоци можеме да видиме дека се работи за двајца навистина искусни правинци.

Од самата биографија на госпоѓата Вера Маркова се гледа дека 31 година работи во правосудството, а на судиска функција е повеќе од 25 години што значи се работи за еден искусен правник, што е сосема логично доколку од досегашните активности гледаме дека за нејзината работа оценките се позитивни, нормално да напредува во својата кариера и да биде избрана. Не гледам некоја причина за сомневање во нејзината стручност или професионален ангажман или самите квалификации, квалитети на овој кандидат.

Исто така и другиот кандидат Махмут Јусуфи, од самата биографија се гледа дека во 1973 година го положил правосудниот испит од кога течат сите рокови за избор на општински судија и судија на Апелациониот суд, судија на Врховен суд и тн., и дека три години бил член на Републичкиот судски совет. Значи нема никакво сомневање за стручните квалитети на овие двајца кандидати и оттаму ние како пратеничка група на ЛДП ќе гласаме за овој предлог и сметаме дека било какво одложување односно одолговлекување понатамошно на изборот на овие двајца судии може да создаде сериозни проблеми во функционирањето и работењето на Уставниот суд.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Има збор господинот Блаже Стојановски.

БЛАЖЕ СТОЈАНОВСКИ:

Почитувана потпретседателке, почитувани колеги пратеници,

Нема да бидам долг како позицијата овој пат. Ние како опозиција не му го скратуваме правото на говор како тие што ни го прават тоа нас, меѓутоа се надевам дека ќе бидам со внимание исслушан, затоа што имам неколку работи да кажам. Мило ми е што слушнавме во името на Пратеничката група на ЛДП дека неизборот на овие членови на Уставниот суд ќе значи навистина создавање на проблеми во функционирањето на Уставниот суд. Меѓутоа да ве потсетам господине Шапуриќ дека такви проблеми постоеа и досега. Значи изборот не е извршен навреме. Кој требаше да го направи тоа? Со оној пристап кој што го имаше позицијата во однос на изборот на членовите на Републичкиот судски совет, членовите на Уставниот суд во тој момент требаше да се изгласа и да се направи целосно именување на сите оние членови кои што се дел од составот на Уставниот суд на Република Македонија. Меѓутоа, факт е дека имаше проблеми од малку чуден тип, за кои што не добивме тука објаснување иако имавме можност да чуеме констатација на

оставка на член на Уставниот суд кој што беше избран од ова исто Собрание и кој што имаше мандат кој што траеше десетина или дваесетина дена. Веднаш потоа имавме оставка на тој член, што не претставува ништо друго туку една несериозност во пристап при изборот на кандидатите на Уставниот суд.

Јас сакам да апелирам дека Собранието треба сериозно да настапува во именувањето и предлагањето претходно од страна на Комисијата за избор и именување на кандидати кои што ќе бидат членови на Уставниот суд, меѓутоа кои што ќе бидат членови кои што одговорно, авторитетно ќе ја вршат својата работа, а нема да се доведеме во ситуација на секои десет или дваесет дена да имаме точка на дневен ред за избор на судии на Уставен суд, оставка на судии на Уставен суд, пополнување на непотполн Уставен суд, па потоа изменување, станување на едни исти личности министри, па потоа станување членови на Уставен суд на сите тие личности од Уставен суд пак министри се враќаат. Мислам дека тоа претставува навистина едно девалвирање на позицијата на Уставниот суд, затоа што поставувањето на тие личности треба да биде израз на авторитетот на нивното работење бидејќи тоа претставува суд кој што е уставно утврден и претставува највисок орган во смисла на правосудниот систем, дури и нешто надвор од тоа, се појавува и во функција на укинување на закони кои што ги носи ова Собрание, а укинувањето на тие закони претставува функција да има исти или слични ингеренции како и ова Собрание, зависно од правната заснованост или незаснованост на тие акти кои што ги носи ова Собрание.

Меѓутоа, за жал имаме примери и во таа насока. Ние овде бевме свесни дека донесовме закон за Републички судски совет, за измени и дополнувања каде што се пензионираа членовите на Републичкиот судски совет. Тоа беше пензионирање направено со тоа што функцијата член на Републички судски совет беше девалвирана во работен однос. Значи, работен однос вработен како член на Републичкиот судски совет, кој што требаше да оди во пензија. Тоа беше утврдено со закон. Имаше иницијатор кој што поведе постапка пред Уставниот суд за да решава по ова прашање, меѓутоа Уставниот суд кажа дека нема потреба да се поведува постапка за оценување на уставноста на овие одредби. Кој му кажа нему тоа да го направи, или тоа го направи врз основа на утврдената уставност на тој закон или која беше причината во однос на префрлањето целосно на разгледувањето на таа иницијатива. Ако се разгледаше тоа како што треба навистина Уставниот суд ќе добиеше една можност со свои правни аргументи да ги искаже своите ставови и да каже дека навистина претставува орган кој што има

авторитет, има аргументи во својата работа и сите ние да бидеме убедени дека парламентарното мнозинство што го предложи, што го усвои законот на кој што многу се противеше опозицијата, дека е во право и дека е навистина законски, односно уставно постапило и ги почитувало сите уставни одредби по однос на донесувањето на измените и дополнувањата на Законот на Републички судски совет. Меѓутоа, ние не бевме, немавме никаква можност да ги видиме тие правни аргументи, бидејќи тие не беа дадени. Од кои причини, зошто не знам. Тука се создава господине Јани Макрадули една навистина чудна ситуација во која што аргументите кои што ги дава опозицијата мислам дека треба да се сватат како аргументи, а не како една цел да не биде една личност, или да биде друга личност. Од тие аспекти ние баравме и при изборот на членови на Републички судски совет да се утврдат критериуми, да се утврди процедура, постапка, во која што ќе бидат вклучени Врховниот суд, другите судови во Република Македонија и на тој начин ќе се изградат едни критериуми кој што ќе бидат почитувани и сега и во иднина, и на тој начин ќе имаме еден квалитетен Републички судски совет кој што навистина ќе има авторитет да ги контролира работата и функционирањето на судовите во Република Македонија.

Меѓутоа, независно од ова, сакам да кажам дека само се прифаќа еден принцип на тоа да се определуваат кандидати за одредени функции во тесни кругови, дали се тоа партиски или неформални кругови или не знам какви се, меѓутоа факт е дека една процедура во која што ќе бидат претставени сите согледувања, сите аргументи кој што ги има авторитетните лица, односно институциите, посебно од областа на судството, па и на Парламентот тука, зборувам на опозицијата како институција, не опозицијата како противник на некои предлози кои што ги дава Владата или парламентарното мнозинство, навистина ќе значеше една изградба на авторитетни институции кои што ќе значат многу, пред се за Република Македонија.

Од овие причини јас сакам да укажам уште на неколку работи.

Цело време Уставниот суд работи во непотполн состав. Во непотполн состав Уставниот има избрано претседател. Сега се докомплетира Уставниот суд, и на тој начин сметам дека Уставниот суд ќе почне или ќе треба да ја врши работата онака како што предвидува Уставот на Република Македонија, меѓутоа пред се ослободен од политички влијанија кој што можат директно да влијаат на неговото работење.

Од сите овие причини сметам и апелирам, тоа ми беше основната цел на ова излегување на говорницата, дека не треба да именуваме личности кои што утре ќе

стануваат министри, или да именуваме министри кои што утре ќе стануваат членови на Уставниот суд, туку верувајте потребно е да именуваме истакнати правници кои што ќе бидат предложени во нормална, целосна адекватна потребеност со аргументи, процедура за нивната стручност, за нивната работа и која што ќе биде како избор поддржана од сите нас, а сигурен сум дека опозицијата знае точно дека парламентарното мнозинство има мнозинство гласови во овој Парламент и не може да го надгласа меѓутоа може да даде само сугестии кои ќе значат подобрување на функционирањето на овие органи, доколку, нормално тие аргументи кои што ги даваме сака некој да ги слуша.

Благодарам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Благодарам.

Дали некој друг бара збор?

Бидејќи никој друг не бара збор, го заклучувам претресот и пред да ве повикам да гласаме, јас би ве молела колеги пратеници сите што не се во салата да влезете за да може да добиеме квалификувано мнозинство.

Предлогот Вера Маркова, да биде избрана за судија на Уставниот суд на Република Македонија го ставам на гласање и ве повикувам да гласаме.

Гласале вкупно 71 пратеник, за 67, негативно 4.

Констатирам дека Вера Маркова е избрана за судија на Уставниот суд на Република Македонија. Нека и е честито.

Минуваме на избор на кандидатот кој се избира со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија.

Отворам претрес по Предлогот Махмут Јусуфи да биде избран за судија на Уставниот суд на Република Македонија.

Ве молам, кој бара збор?

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот.

Предлогот Махмут Јусуфи, да биде избран за судија на Уставниот суд на Република Македонија го ставам на гласање.

Ве повикувам да гласаме.

Гласале вкупно 71 пратеник, 67 за, 4 негативно.

А сега ги молам пратениците кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија да се произнесат по предлогот со крвање на рака и ги молам службите да помогнат.

Кој е за предлогот, ве молам да крене рака?

(Пратениците од заедниците кои не се мнозинство креваат рака).

Ве молам, кој е против предлогот?

(Пратениците од заедниците кои не се мнозинство креваат рака).

Дали има воздржан?

(Нема)

Значи за се 23 пратеници, против гласале 4, без воздржани.

Констатирам дека Махмут Јусуфи е избран за судија на Уставниот суд на Република Македонија.

Му честитам.

И на двајцата судии им го честитам изборот и им посакувам успешна работа.

А сега ги молам судиите на Уставниот суд на Република Македонија да дадат свечена изјава.

(Новоизбраниете судии доаѓаат на местото каде што треба да дадат свечена изјава).

Јас ве молам сите присутни колеги да станеме, додека се чита свечената изјава.

(Сите присутни во салата се станати).

Јас ве молам да повторувате по мене.

“Изјавувам дека функцијата судија на Уставниот суд на Република Македонија ќе ја вршам совесно и одговорно и ќе го почитувам Уставот и законите на Република Македонија”.

(Аплауз)

Јас ве молам да ги потпишете свечените изјави.

(Судиите ги потпишуваат свечените изјави).

Дами и господа пратеници, дозволете ми во мое и во Ваше име уште еднаш да им честитаме на изборот на судиите на Уставниот суд на Република Македонија и да им посакаме успех во нивната работа.

(Потпретседателката Лилјана Поповска се симнува и им честита на новоизбраните судии).

Согласно со член 111 од Уставот на Република Македонија на судиите на Уставниот суд на Република Македонија им престануваат јавните функции и професии кои ги обавувале досега и евентуалното членување во политички партии.

Преминуваме на 9-та точка - Предлог за разрешување на судија на Апелациониот суд во Скопје.

Предлогот за разрешување Ви е доставен.

Отворам претрес.

Ве молам, кој бара збор?

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот.

Предлогот Мирјана Немет да биде разрешена од функцијата судија на Апелациониот суд во Скопје, го ставам на гласање.

Ве повикувам да гласаме.

Гласале 66 пратеници, 64 за и 2 воздржани.

Констатирам дека Мирјана Немет е разрешена од функцијата судија на Апелациониот суд во Скопје, поради исполнување на услови за старосна пензија.

И пожелуваме добри пензионерки денови.

Преминуваме на 10-та точка - Предлог за разрешување на судија на Основниот суд во Дебар.

Предлогот за разрешување Ви е доставен.

Отворам претрес.

Ве молам, кој бара збор?

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот.

Предлогот Шехат Марку да биде разрешен од функцијата судија на Основниот суд во Дебар го ставам на гласање.

Ве повикувам да гласаме.

За предлогот гласале 64 пратеници, 61 за, 1 воздржан и 2 негативно.

Констатирам дека Шехат Марку е разрешен од функцијата судија на Основниот суд во Дебар поради исполнување на услови за старосна пензија. И нему му пожелуваме добри пензионерски денови.

Преминуваме на 11-та точка - Предлог на одлука за разрешување и именување на заменик на генералниот директор на Јавното претпријатие Македонска радио телевизија.

Предлогот на одлуката Ви е поделен.

Отворам претрес.

Ве молам кој бара збор?

Збор бара господинот Ружди Матоши.

Повелете.

РУЖДИ МАТОШИ:

Благодарам госпоѓо потпретседателе,

Со оглед на тоа дека станува збор за една јавна установа, сите ние пратениците имаме право да дадеме мислење во врска со квалитетите на раководители на овие институции и јас лично ќе дадам придонес во врска со квалитетите и активностите на лицето за кое станува збор, кое е предложено од Владата за да биде заменик директор на Македонската радио телевизија. Ние мислиме дека тој не треба да биде.

Абдулаќим Мемети или Ким Мемети како што сака да го именуваат е еден интелектуалец со културно и општествено македонско формирање, ги има катапултирано на албански јазик и преведен на албански јазик. Станува збор за една личност кој се движеше во културните македонски простори и албански. Не дека тој навистина е убеден и јасно сватен за мултиетничност и космополитизам, но овие движења ги има направено едноставно за свои лични амбиции за да ги задоволи своите малограѓански потреби. Затоа неговиот ангажман повеќе е ориентиран кон продавањето на ум дека секогаш наводно врши некоја конкретна работа.

Многу е јасно дека тој е еден космополит со плата и патриот со хонорар познат по неговата едностраност, јавна и транспарентна. Абдулаќим Мемети или Ким Мемети од друга страна има вршено големи нетранспарентни активности кои не им се познати на албанците, меѓутоа кои се добро познати за неговиот џеб и за еден тесен круг на луѓе. Тој сега се предлага да врши висока функција во МРТВ и нам не ни е јасно кои се тие негови професионални заслуги врз основа на кои тој заслужил да дојде на таа функција.

Ким Мемети никогаш не се бавел со радиотелевизија и со неговото половично образование тешко дека ќе може да заврши некој проект или некоја конкретна идеја. Доколку тие идеи, проекти не ги украде од некоја позната лабораторија, само нему позната.

Ние се сомневаме дека Абдулаќим Мемети односно Ким Мемети може успешно да ја извршува оваа функција затоа што тој не е навикнат да работи во институции финансирани од државниот буџет и со јасна финансиска транспарентност, тој е навикнат да работи во невладини организации со непознати адвокати за јавноста и со една сомнителна финансиска транспарентност.

Доколку Абдулаќим Мемети или Ким Мемети не направил некоја услуга за ДУИ, тоа воопшто не претставува гаранција дека неговите услови на професионален план ќе бидат на ниво, затоа што тој пред јавноста не е познат како професионален, туку повеќе како македонски публицист кој од време на време знае нешто да напише и на албански.

Политичките тенденции, а воопшто непрофесионални да се именува токму Абдулаќим Мемети на позицијата заменик директор на МРТВ е сосема јасна, меѓутоа, ова не е најсреќното решение за вработените во оваа институција кои имаат многу проблеми, посебно вработените во албанската редакција на радиото и телевизијата. Не е среќно решение затоа што тој повеќе оди како политички кадар кој има двострана симпатија помалку албанска повеќе македонска. Тој е од една тесна политичка провиниенција, а не како професионален кадар. Абдулаќим Мемети во средината на новинарите е помалку познат, повеќе е познат како активист на невладини организации и писател преведува на албански јазик кој исто така е познат и како автор кој користел двојни стандарди во македонскиот печат и тоа на албански јазик. Во македонскиот печат Абдулаќим Мемети се појавуваше како еден голем македонски патриот, а во написите на албански јазик како еден задоцнет албански патриот.

Доцнењата на Ким Мемети не се поврзуваат толку со неможноста да завладее со албанскиот јазик, меѓутоа, со неговите размислувања дека со тоа што ќе биде поблизок со финансиските концепти краткорочни тој ја хранеше со албански мотиви, меѓутоа, пред да се именува на позицијата заменик директор на МРТВ Абдулаќим Мемети, Ким Мемети како што сака да се нарекува треба претходно да им даде одговор на оние кои го предложиле на оваа позиција на јавна институција.

Под еден, Ким Мемети да и објасни на јавноста дали сеуште е близок пријател со поранешниот министер за внатрешни работи Љубомир Фрчковски.

Второ, дали ја има разјаснето причината за заминување од Институтот за отворено општество на Македонија.

Трето, преку чија интервенција беше вработен во Фљака на почетокот на 90-тите години.

Четврто, како стигна да обезбеди една солидна благосостојба во Скопје кога се знае колкави се платите на активистите на невладините организации кои функционираат тука.

Петто, најзначајно тој треба да и објасни на јавноста дали е инволвиран во разните далавери околу третиот канал на албански јазик и за инсталирање.

Само тогаш кога ќе одговори на овие прашања Абдулаќим Мемети ќе биде многу појасен за сите оние кои не го познаваат добро. За да ги покрие сите овие прашања без одговори Абдулаќим Мемети сега се покажува како еден патриот со тесна политичка дестинација, со една димна завеса зад која се крие мистеријата на една контраверзна личност. Луѓето како Ким Мемети се демодирани и воопшто не би не ...

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Јас се извинувам, но сепак господинот не е присутен, не е во ред, јас ве молам.

РУЖДИ МАТОШИ:

На стартот на позицијата како заменик директор тој ќе ја почне со некоја псеудореформа која на почетокот ќе не оставеше без текст, меѓутоа, нејзините последици ќе ги видиме подоцна. Впрочем, ова е една Влада со контроверзен концепт каде нејзиниот македонски дел сервира, а албанските кадри земаат потоа доаѓа амин од албанската страна и амин од албанскиот дел на Владината коалиција.

Благодарам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Дали некој друг бара збор?

Госпоѓа Теута Арифи.

ТЕУТА АРИФИ:

Почитувана госпоѓо потпретседател, почитувани пратеници,

Во оваа прилика би сакала пред вас да кажам дека парламентарната група на ДУИ ќе го поддржи предлогот кој е поднесен од страна на Комисијата за избори и именувања за назначување писателот Ким Мехмети за заменик директор на МРТВ.

Ние сметаме дека предлогот што е даден е предлог на место, тоа е така затоа што тој е еден од најпродуктивните писатели на албански јазик кој има ист број на дела и на македонски јазик, тоа е Ким Мехмети и ние ќе гласаме за овој предлог затоа што сметаме дека Ким Мехмети е еден од доаените на албанското новинарство во Македонија. Ние ќе гласаме за предлогот за Ким Мехмети затоа што го почитуваме критичкото мислење на интелектуалците и кога тоа не ни се допаѓа. Ние знаеме дека интелектуалците многу често можат да бидат оние кои знаат многу

остро да ги критикуваат одлуките и ставовите на политичарите. Ние сме повеќе од уверени дека г. Ким Мехмети ќе биде исто толку критичен кон нас доколку ние политички згрешиме и мислиме дека неговиот критицизам токму на адреса на нашата партија тој често ја има изразено.

Поддржувајќи ги ваквите предлози сакаме да искажеме еден став на нашата политичка партија кој фактички претставува наш принцип во однос на изворот на разни кадри. Наш принцип е дека ние сакаме да градиме партнерство со интелектуалците независно од тоа колку се критични, критички настроени кон нас, независно колку може да биде силен нивниот глас затоа што ние мислиме дека независноста на критичкото мислење е тоа што им дава вредност на демократските принципи било да се европски принципи. Ние сме уверени во еден факт, сигурно дека во МРТВ треба да се спроведат длабоки реформи, сигурно дека програмата на албански јазик апсолутно треба да се стекне со статусот кој го заслужува и треба да се работи во таа насока. Ние мислиме дека најкопетентното лице за да го направи ова ако има доволно познавање од медиумите е токму г. Ким Мехмети.

Бараме од него со истата сила, со активности, со ист професионализам да го постогне тоа што ние сакаме односно едно силно позиционирање на албанскиот јазик и третата програма на Македонската телевизија.

Во оваа прилика сакам уште еднаш да го истакнам фактот дека апсолутно можеме да имаме несогласување со луѓето кои не мислат исто како нас, меѓутоа, доколку политичките партии не успеат да се надминат, да одат еден чекор напред и не секогаш да очекуваат да ги слушаат другите, тогаш адвокатскиот процес не може да продолжи да се развива, затоа уште еднаш сакам да го изразам ставот на нашата парламентарна група дека ќе го поддржиме овој предлог на Комисијата за избори и именувања.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Дали некој друг бара збор?

Господинот Фатмир Асани за реплика.

ФАТМИР АСАНИ:

Многу добро ја разбираам госпоѓа Теута, бидејќи Ким Мехмети госпоѓата Теута Ариффи ја предложи да биде член на ДУИ и поради оваа причина Теута Ариффи извонредно добро го заштити Ким Мехмети кој за мене и за неколку други знаеме каков албанец е тој и добро е да ни објасни на која националност и припаѓа?

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Госпоѓа Арифи повелете.

ТЕУТА АРИФИ:

На која национална припадност и припаѓа тоа е негово лично прашање, доколку тој чувствува за потребно може јавно да каже на сите што ги интересира на која национална припадност и припаѓа. Ние ќе гласаме во согласност со тоа што мислиме дека има професионални вредности за тоа работно место.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

За збор е јавен господинот Зуди Џелили.

ЗУДИ ЏЕЛИЛИ:

Почитувана потпретседател, почитувани колеги пратеници,

И јас ќе го изразам моето мислење што се однесува до личноста на Ким Мехмети кој се предлага од Комисијата за избори и именувања да биде носител на една многу значајна функција што го презентира дел од албанците во една установа, во едно јавно претпријатие.

Што се однесува до оваа личност постои едно негово сомнително минато, а ќе се потрудам да го објаснам.

Во времето кога сегашниот премиер Бранко Црвенковски со полициски сили навлезе на брутален начин на 9 јули 1997 година во Гостивар зад себе остави 500 ранети граѓани, некои од нив починаа, а не помина многу време кога Ким Мехмети со една експедиција раководена од бившиот министер Љубомир Фрчковски, министер кој кај албанците се памети како човек кој има оставено рани, трауми и заедно со овој фамозен министер и со друга група интелектуалци прошируваа идеја за едно отворено општество, ја прошируваа идејата за еден соживот и на една средба, на една трибина овој господин кој ја организираше во Гостивар, граѓаните од Гостивар изразија револт дека во тоа време да им се зборува за соживот кога сеуште раните беа свежи, беше нешто неможно.

Токму поради ова дека тој во тоа време се трудеше да ги покрие злосторствата на македонската полиција, ние нема да го поддржиме никогаш овој кандидат.

Благодарам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

За реплика е пријавен г. Бејта.

НЕВЗАТ БЕЈТА:

Ве поздравувам сите. Сум кажал неколку пати дека Собранието е место каде се дебатира и тоа е едно од највисоките државни органи каде се донесуваат одлуки во интерес на граѓаните, меѓутоа, колегите од албанската опозиција на ДПА не избираат зборови за да ја покажат личноста на еден познат албански деец.

Што се однесува на Ким Мехмети тој е албанец, тој има чиста биографија.

Ќе се задржам на настаните од 1997 година. Би го прашал г. Џелили дали тој бил тортуриран во 1997 година. Воопшто не бил допрен од полицијата, а се знае зошто. Беа тортурирани многу граѓани албанци, еден од нив бев и јас г. Џелили, сум бил тортуриран до смрт меѓутоа, ти не си бил тортуриран затоа што си бил во служба на другите, затоа немој да ги обвинуваш другите, туку расчисти ги работите со самиот себе затоа што Ким Мехмети го предлага ДУИ и стои зад него. Ким Мехмети е познат деец кој ќе работи во интерес на сите граѓани, посебно во интерес на албанските граѓани.

Што се однесува до тоа што се дружел со Љубомир Фрчковски, како бил вработен во Фљака, се знае дека вие сте биле во коалиција со еден партнер кој оставил неизлечиви рани кај албанските граѓани, се знаеше што правеше вашиот коалиционен партнер, поранешниот министер за внатрешни работи Љубе Бошковски кој ги изврши познатите масакри во Љуботен и го уби малиот Ерџан од 6 години.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Ве молам да не спомнуваме министри и да не ги доведуваме во контекст кој може да предизвика непријатни ситуации.

Реплика за Зуди Џелили од една минута.

ЗУДИ ЏЕЛИЛИ:

Колку за чест на јавноста да и кажам на јавноста дека господинот Невзат Бејта беше меѓу тие кој страдаше на 9 јули, јас реков дека страдаше голем број на граѓани, но среќата беше таква некои да се спасат.

Страдањата на Невзат Бејта сите очекуваа дека нема да ги заборава на Бранко Црвенковски, но како што изгледа тоа страдање беше со должност, го тепале

погрешно, сега докажува дека тој се наоѓа во служба на Бранко Црвенковски и е во коалиција со неговата Влада.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Колеги, мислам дека е многу непродуктивно, јас ве молам сега е 17,18 часот, имаме уште доста точки на дневен ред, утре е Василица, празник е, нема да работиме, мислам дека би било добро да го одработиме овој дел што треба и да одиме во продуктивна расправа.

Господинот Блаже Стојаноски процедурално.

БЛАЖЕ СТОЈАНОСКИ:

Почитувана потпретседателке, мојата процедурална интервенција се однесува на тоа да се зачува дигнитетот на Собранието и од друга страна директно до Вас упатувам една забелешка затоа што пратеникот од ДУИ кој претходно зборуваше спомнува пратеници кои не се присутни, ги обвинува легитимните органи на Република Македонија, Владата на Република Македонија која ги вршела уставно загарантираните обврски, а исто така не зема во предвид воопшто факти кои се однесуваат на кој начин ДУИ преку ОНА со оружје во рака дојде на власт.

Затоа, за да се прекинат овие дискусии од ваков вид барам да не дозволите да се девалвира ова Собрание затоа што девалвацијата ја имавме доволно со скратувањето на дискусиите.

Благодарам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Господине Стојановски токму во тој правец беше и мојата интервенција. Значи се согласуваме.

Дали некој друг бара збор?

Можели, колеги да се прекине со непродуктивни дискусии. Ве молам да бидеме продуктивни. Се што имаше да се каже се кажа.

За збор се јавува господинот Хусеини Хусеинџевад.

ХУСЕИНИ ХУСЕИНЏЕВАД:

Ќе бидам многу краток, нема да се осврнам на овие обвинувања што се направија кон господинот Ким Мехмети. Него може да го обвинуваат и други, но тој е

една звезда на албанските интелектуалци во Македонија и треба да се почитува од оваа гледна точка.

Јас му посакувам плодна и среќна работа и ја поздравувам неговата храброст што прифати една одговорна работа. Најголем демант на овие обвинувања ќе биде неговата работа. Јас му советувам да не се занимава со вакви мали работи, овие зборови да не му направат голем впечаток, туку да работи и со работа да се докаже. Уште еднаш ти пожелувам спешна работа.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Дали некој друг бара збор?

За дискусија се јавува господинот Ружди Матоши.

РУЖДИ МАТОШИ:

Госпоѓо потпретседател, се јавувам и за дискусија и за реплика.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Според Деловникот треба да биде дискусија.

Повелете.

РУЖДИ МАТОШИ:

Човекот треба да се заснова врз конкурентни дела. Колку човек се занимава со медиуми и колку работел во оваа област, тоа треба да биде клучно. Ние констатираме дека човекот бил конфузен и контраверзен во текот на неговото делување и неговиот придонес што го дал во Република Македонија. Со право господинот Џелили ја истакна неговата конфузност и во однос на гостиварските настани, затоа што човекот сакаше да си ги исправи гревовите направени во тоа време и сакаше да му прости на виновникот. Ние знаеме дека во тоа време виновник беше СДСМ. Таквите позиции на СДСМ ние ги познаваме од 1990 до 1998 година. Ги знаеме и нашите позиции.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Ве молам за попродуктивна дискусија.

РУЖДИ МАТОШИ:

Ги знаеме исто така нашите владини позиции од 1998 до 2001 година, пред конфликтот. Меѓутоа од конфликтот во 2002 година, не може тоа да се обвинува затоа

што тогаш беше војна и кога има војна војната со себе ги зема сите оние лоши работи кои се случуваат во воен период. За нас како ДПА во 2001 година најдобро беше да ја напуштиме Владата. Меѓутоа токму гласовите на политичкото крило на ОНА беа тие кои велеа дека не треба да ја напуштиме Владата. Сакам на јавноста да и биде јасно во однос на ова што се случува особено господинот Бејта.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Јас уште еднаш би замолила да не се навраќаме на некои времиња кои будат непријатни спомени кај нас. Не е лесно да се оди напред со сето тоа, меѓутоа ние напред мораме. Тоа е наша обврска како политичари. Ве молам за коректност и поголема толеранција меѓу себе.

Уште еднаш прашувам дали некој друг бара збор? (Никој).

Го заклучувам претресот и Предлогот на одлуката го ставам на гласање.

Ве повикувам да гласаме.

Гласале вкупно 67 пратеници, 57 за, двајца воздржани и осум против.

Констатирам дека Собранието ја донесе Одлуката за разрешување и именување заменик на генералниот директор на ЈП МРТВ.

Преминуваме на 12 точка - **Предлог-одлука за изменување на Одлуката за избор на претседател, заменик на претседателот, членови и нивни заменици на Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието на Република Македонија.**

Предлогот на одлуката ви е поделен.

Отворам претрес.

Кој бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот.

Предлогот на одлуката го ставам на гласање.

Ве повикувам да гласаме.

Гласале вкупно 59 пратеници.

Ги молам службите да го утврдат точниот број на присутни пратеници во салата.

Во салата се присутни 67 пратеници.

Ве молам да го повториме гласањето.

Ве повикувам да гласаме.

Гласале 65 пратеници, сите 65 пратеници гласале за.

Констатирам дека Собранието ја донесе Одлуката за избор на претседател, заменик на претседателот, членови и нивни заменици на Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието на Република Македонија.

Им честитаеме.

Преминуваме на точка 13 - **Предлог на одлука за именување на претседател, членови и нивни заменици на Комисијата за решавање на жалби во областа на енергетиката.**

Предлогот на одлуката ви е доставен.

Отворам претрес.

Молам, кој бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот.

Предлогот на одлуката го ставам на гласање.

Ве повикувам да гласаме.

Гласале вкупно 65 пратеници, 64 за и 1 воздржан.

Констатирам дека Собранието ја донесе Одлуката за именување на претседател, членови и нивни заменици на Комисијата за решавање на жалби во областа на енергетиката.

Преминуваме на 14 точка - **Предлог на одлука за изменување на Одлуката за избор на претседател, заменик на претседателот и членови на Делегацијата на Собранието на Република Македонија за соработка со Европскиот Парламент.**

Предлогот на одлуката ви е доставен.

Отворам претрес.

Молам, кој бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот.

Предлогот на одлуката го ставам на гласање.

Ве повикувам да гласаме.

Гласале 67 пратеници, 65 за 1 воздржан и 1 против.

Констатирам дека Собранието ја донесе Одлуката за избор на претседател, заменик на претседателот и членови на Делегацијата на Собранието на Република Македонија за соработка со Европскиот Парламент.

Преминуваме на 15 точка - **Предлог на одлука за изменување на Одлуката за утврдување составот на Делегацијата на Собранието на Република Македонија во Интерпарламентарната унија.**

Предлогот на одлуката ви е доставен.

Отворам претрес.

Комисијата за прашања на изборите и именувањата поднесе амандман за менување на точка 1 и тој е составен дел на текстот на Предлогот на одлуката.

Молам, кој бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот.

Предлогот на одлуката го ставам на гласање.

Ве повикувам да гласаме.

Гласале 67 пратеници,. Сите 67 гласале за.

Констатирам дека Собранието ја донесе Одлуката за утврдување составот на Делегација на Собранието на Република Македонија во Интерпарламентарната унија.

Преминуваме на 16 точка - **Предлог на одлука за изменување на Одлуката за основање на пратенички групи на Собранието на Република Македонија за билатерална парламентарна соработка.**

Предлогот на одлуката ви е доставен.

Отворам претрес.

Молам, кој бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот.

Предлогот на одлуката го ставам на гласање.

Ве повикувам да гласаме.

Гласале 61 пратеници. Сите 61 гласале за

Констатирам дека Собранието ја донесе Одлуката за основање на пратенички групи на Собранието на Република Македонија за билатерална парламентарна соработка.

Преминуваме на 17 точка - **Предлог-одлука за изменување на Одлуката за избор на претседатели, заменици на претседатели, членови и нивни заменици на комисиите на Собранието на Република Македонија.**

Предлогот на одлуката ви е доставен.

Отворам претрес.

Комисијата за прашања на изборите и именувањата поднесе амандмани а точка 1 во подточка 7 под в) и на точка 1 за менување на поддточка 1 и тие се составен дел на текстот на Предлогот на одлуката.

Молам, кој бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот.

Предлогот на одлуката го ставам на гласање.

Ве повикувам да гласаме.

Гласале 64 пратеници. Сите 64 гласале за

Констатирам дека Собранието ја донесе Одлуката за избор на претседатели, заменици на претседатели, членови и нивни заменици на комисиите на Собранието на Република Македонија.

Преминуваме на 18 точка - **Предлог на одлука за изменување на Одлуката за избор на членови на Управниот одбор на Јавната здравствена организација Републички завод за трансфузиологија - Скопје.**

Предлогот на одлуката ви е доставен.

Молам, кој бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот.

Предлогот на одлуката го ставам на гласање.

Ве повикувам да гласаме.

Гласале 61 пратеници, 60 за и 1 против.

Констатирам дека Собранието ја донесе Одлуката за избор на членови на Управниот одбор на Јавната здравствена организација Републички завод за трансфузиологија - Скопје.

Преминуваме на 19 точка - **Предлог на одлука за изменување на Одлуката за избор на претседател, заменик на претседателот, членови и нивни заменици на Комисијата за деловнички и мандатно имунитетни прашања на Собранието на Република Македонија.**

Предлогот на одлуката ви е доставен.

Молам, кој бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот.

Предлогот на одлуката го ставам на гласање.

Ве повикувам да гласаме.

Гласале 64 пратеници. Сите 64 гласале за.

Констатирам дека Собранието ја донесе Одлуката за избор на претседател, заменик на претседателот, членови и нивни заменици на Комисијата за деловнички и мандатно имунитетни прашања на Собранието на Република Македонија.

Ни остана уште точка 7 која со гласање ја поместивме на крајот. Тоа е точката Предлог на закон за изменување и дополнување на Законот за телекомуникации.

Потребно ни е присуство на претставник на Владата. Имам информација дека е на пат и секој момент треба да дојде.

Ве молам да причекаме секој момент претставникот на Владата треба да дојде.

Добро, бидејќи претставникот на Владата не е присутен, ја прекинувам седницата, а ќе ја продолжиме понатаму, според договорот. За тоа ќе бидете информирани.

(Седницата прекина со работа во 17,30 часот).